

OSNOVNA ŠOLA BRATOV LETONJA ŠMARTNO OB PAKI
ŠMARTNO OB PAKI 117, 3327 ŠMARTNO OB PAKI
MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA
IŠČIMO ŠMARŠKE ZAKLADE

Tematsko področje: Interdisciplinarno (geografija, turizem)

Avtor:

Gaj Kolšek, 9. razred

Mentorici:

Tanja Kolšek, prof. raz. pouka

Marija Vodovnik, univ. dipl. ped.

Velenje, 2016

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli bratov Letonja Šmartno ob Paki.

Mentorici: Tanja Kolšek, prof. raz. pouka, Marija Vodovnik, univ. dipl. ped.

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2015/2016

KG kulturna dediščina / naravna dediščina / geocaching / učna pot / geografska lega / zakladi

AV KOLŠEK, Gaj

SA KOLŠEK, Tanja / VODOVNIK, Marija

KZ 3327 Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117

ZA Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki

LI 2016

IN IŠČIMO ŠMARŠKE ZAKLADE

TD Raziskovalna naloga

OP X, 57 strani, 72 slik, 3 grafi, 8 tabel, 11 prilog

IJ SL

JI sl / en

AI Ozadje: Kot je napisal g. Vito Hazler sta tako kulturna kot naravna dediščina vse bolj osrednja dejavnika prepoznavnosti narodne kulture tako pri nas kot drugod po svetu. Šmartno ob Paki ima bogato zgodovino kar dokazuje ohranjena naravna in kulturna dediščina.

Namen naloge je bil raziskati poznavanje naravne in kulturne dediščine občine Šmartno ob Paki, jo predstaviti na spletni strani ter jo povezati s pustolovsko igro geocaching s postavitvijo 9 šmarških zakladov, za učence pa izdelati učno pot, po kateri jih vodi skratek Pakec.

Metode: Uporabljena je bila metoda anketiranja učencev 3. triade OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki (N=116), bivših učencev iste šole (N=219) in občanov, ki niso obiskovali te šole (N=187). Uporabljena je bila metoda indukcije, saj se na podlagi dobljenih rezultatov sklepa na celotno populacijo občine Šmartno ob Paki. Z delom na terenu je bila določena geografska lega naravne in kulturne dediščine in izdelana učna pot. Ob opisano dediščino je bilo postavljeno devet šmarških zakladov. Izdelana je bila spletna stran z opisom in fotografijami naravne in kulturne dediščine občine. Izdelani so bili tudi zemljevida opisane dediščine in šmarških zakladov, skica učne poti, podoba skratka Pakca ter zgibanke za udeležence male učne poti.

Rezultati: Veliko naravne in kulturne dediščine anketirani še niso obiskali. Dediščino najbolj poznajo bivši učenci naše OŠ, manj tisti, ki niso obiskovali šole v Šmartnem ob Paki, najmanj pa učenci tretje triade. Večina ne pozna spletne strani Geocaching in so še neodločeni glede iskanja šmarških zakladov z njeno pomočjo. Učenci na učni poti s pomočjo skratka Pakca in zgibanke razširijo svoje znanje o naravni in kulturni dediščini občine Šmartno ob Paki.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2015/2016

CX cultural heritage / natural heritage / geocaching / learning path / geographical position / treasures

AU KOLŠEK, Gaj

AA KOLŠEK, Tanja, VODOVNIK, Marija

PP 3327 Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117

PB Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki

PY 2016

TI LET'S FIND ŠMARTNO'S TREASURES

DT RESEARCH WORK

NO X, 57 pages, 72 pictures, 3 graphs, 8 tables, 11 appendix

LA SL

AL sl / en

AB Background: Vito Hazler, Slovenian ethnologist, wrote that cultural and natural heritage are key factors for recognizing national culture both in Slovenia and elsewhere in the world. Šmartno ob Paki has a rich history, attested by the preserved natural and cultural heritage.

Purpose: The purpose of this research assignment was to explore how well do residents of the municipality of Šmartno ob Paki know their local cultural and natural heritage attractions, to present them on a website and connect them with an adventurous game called Geocaching by placing nine treasures, as well as prepare an educational path for students/pupils, where they follow a dwarf named Pakec.

Methods: The survey method was used. The survey was given to students of the third triad of the Šmartno ob Paki primary school (N=116), former students of the same school (N=219) and citizens who did not attend the school in Šmartno ob Paki (N=187). Then the method of induction was used. Based on the acquired data, we made a generalization for the entire population of Šmartno ob Paki. During fieldwork, the geographical location of each heritage attraction was identified and a path for students was prepared. We hid nine treasures near nine of the described attractions. We created a website with descriptions and photos of the municipality's heritage attractions. We also prepared a map of the described attractions and treasures, a sketch of the educational path, a sketch of the dwarf Pakec and a brochure for the participants of the short educational path. We also made checkpoint markers by burning the image of the dwarf Pakec onto small pieces of wood, polishing them and hanging them up at selected checkpoints.

Results: Many residents have not visited some of the attractions yet. Former students of our school have visited the most heritage attractions, followed by those who did not attend this school. However, current students of the school are the least familiar with the attractions. The majority was not familiar with the Geocaching site and was undecided about searching for Šmartno treasures with its help. Students who complete the educational path expand their knowledge of cultural and natural heritage with the help of the dwarf Pakec and the brochure.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE	V
KAZALO TABEL	VII
KAZALO GRAFOV	VII
KAZALO SLIK.....	VIII
SEZNAM OKRAJŠAV	X
1 UVOD.....	1
1.1 ZAKAJ RAZISKOVALNA NALOGA.....	1
1.2 CILJI RAZISKAVE	1
1.3 HIPOTEZE	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 KULTURNA DEDIŠČINA	2
2.1.1 Grad Pakenstein / Pakenštajn	2
2.1.2 Župnijska cerkev sv. Martina v Šmartnem ob Paki	4
2.1.3 Kaplanija v Šmartnem ob Paki.....	7
2.1.4 Podružnična cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenju	8
2.1.5 Šprahmanova kapela v Šmartnem ob Paki.....	8
2.1.6 Baronija v Šmartnem ob Paki	9
2.1.7 Bayerjeva (Fojanova) vila v Rečici ob Paki.....	11
2.1.8 Stara šola in Fridrichova hiša v Šmartnem ob Paki	12
2.1.9 Jagrova hiša v Rečici ob Paki.....	13
2.1.10 Blaščeva hiša v Slatinah.....	14
2.1.11 Stanovanjska hiša pri slatinskem Podgoršku last Gvida Omladiča v Slatinah	15
2.1.12 Stanovanjska hiša z gostilno, danes Hiša mladih v Šmartnem ob Paki	15
2.1.13 Malerjeva hiša v Gorenju	16
2.1.14 Mlinarjeva zidanica v Malem Vrhu	17
2.1.15 Bednikova zidanica v Malem Vrhu.....	19
2.1.16 Špančeva zidanica v Malem Vrhu.....	19
2.1.17 Špehova kovačija v Gorenju, predhodnica tovarne Gorenja.....	20
2.1.18 Mlinarjeva stanovanjska hiša z mlinom v Rečici ob Paki.....	21
2.1.19 Kozolec toplar ob Hiši mladih v Šmartnem ob Paki.....	22

2.1.20 Tajnkov marof s sušilnico hmelja v Šmartnem ob Paki.....	22
2.1.21 Železniška postaja in parna lokomotiva v Šmartnem ob Paki	23
2.1.22 Spomenik padlim v I. svetovni vojni v Šmartnem ob Paki.....	24
2.1.23 Spomenik žrtvam II. svetovne vojne v Šmartnem ob Paki	25
2.1.24 Kipa bratov Letonja in Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki.....	26
2.1.25 Perišče v Rečici ob Paki	27
2.2 NARAVNA DEDIŠČINA	28
2.2.1 Slap v Skornem – Letonjev slap.....	28
2.2.2 Vrba v Skornem	29
2.2.3 Bor ob Martinovi poti v Velikem Vrhu.....	29
2.2.4 Rakunov bor v Velikem Vrhu	30
2.2.5 Osemenitvena bukev pri vodnem zajetju v Podgori.....	31
2.2.6 Tišlerjeva lipa v Rečici ob Paki.....	31
2.2.7 Ponvice Hudega potoka in Kaplanov studenec v Hudem potoku	31
2.2.8 Kamnolom tufa v Gorenju in Špehov kamnolom	32
2.2.9 Jama v Skornskih pečeh	33
2.3 GEOCACHING, GEOLOV	34
3 MATERIALI IN METODE	35
3.1 OPIS DELA	35
3.2 METODE DELA	36
4 REZULTATI	37
4.1 REZULTATI ANKETE	37
4.2 UČNA POT ZA UČENCE PRVE IN DRUGE TRIADE	42
4.2.1 Učilnica na prostem pred Osnovno šolo bratov Letonja Šmartno ob Paki	42
4.2.2 Stari grad	44
4.2.3 Baronija	45
4.2.4 Stara šola in Fridrichova hiša	46
4.2.5 Župnijska cerkev	46
4.2.6 Lokomotiva	48
4.2.7 Lipa.....	48
4.2.8 Bayerjeva vila.....	49
5 RAZPRAVA.....	50
6 ZAKLJUČEK	53
7 POVZETEK	54
8 ZAHVALA	55

9 VIRI IN LITERATURA.....	56
10 PRILOGE	58
PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	58
PRILOGA 2: GEOGRAFSKA LEGA KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE.....	60
PRILOGA 3: PROŠNJA ZA SOGLASJE.....	63
PRILOGA 4: ZEMLJEVID KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE.....	64
PRILOGA 5: ZEMLJEVID GEOCACHING ZAKLADOV.....	65
PRILOGA 6: ZEMLJEVID PAKČEVE POTI S POSTAJAMI.....	66
PRILOGA 7: TABELE ODGOVOROV ANKETE.....	67
PRILOGA 8: ZGIBANKA MALE UČNE POTI.....	72
PRILOGA 9: FOTOGRAFIJE ŠKRATKOVIH TABEL ZA MALO UČNO POT.....	74
PRILOGA 10: FOTOGRAFIJE Z MALE UČNE POTI.....	75
Priloga 11: FOTOGRAFIJE GEOCACHING ZAKLADOV.....	76

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število anketirancev po skupinah.....	37
Tabela 2: Obisk naravne dediščine.....	67
Tabela 3: Število naravne dediščine, ki so jo obiskali posamezniki.....	68
Tabela 4: Obisk kulturne dediščine.....	69
Tabela 5: Število kulturne dediščine, ki so jo obiskali posamezniki.....	70
Tabela 6: Poznavanje in uporaba spletne strani Geocaching.....	71
Tabela 7: S kom ste obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini?.....	71
Tabela 8: Ali boste iskali zaklade po Šmartnem ob Paki, ko bodo označeni na spletni strani?	71

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Odstotek poznavanja in uporabe spletne strani Geocaching.....	39
Graf 2: S kom ste obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini?.....	40
Graf 3: Ali boste iskali zaklade po naši občini, ko bodo označeni na spletni strani?.....	40

KAZALO SLIK

Slika 1: Razvaline starega gradu. (Foto G. Kolšek)	4
Slika 2: Tisa – ostanek grajskega parka. (Foto G. Kolšek)	4
Slika 3: Cerkev sv. Martina, ki je bila prvič omenjena leta 1262. (Foto G. Kolšek)	5
Slika 4: Stari vhod v nekdanjo zakristijo, ki so ga odkrili pri obnovi leta 1998. (Foto M. Vodovnik).....	5
Slika 5: Freska Marijina smrt. (Foto T. Kolšek).....	5
Slika 6: Freska Marija – pribežališče grešnikov. (Foto T. Kolšek).....	5
Slika 7: Krstni kamen. (Foto M. Vodovnik).....	5
Slika 8: Del kora, na katerega so bile v obnovljeno orgelsko omaro iz leta 1875 postavljene leta 2011 nove mehanske orgle. (Foto G. Kolšek)	5
Slika 9: Tloris cerkve iz leta 1955. (Foto M. Vodovnik)	6
Slika 10: Glavna ladja z oltarjem sv. Martina. (Foto M. Vodovnik).....	6
Slika 11: Marijin oltar. (Foto G. Kolšek)	6
Slika 12: Oltar sv. Srca Jezusovega. (Foto M. Vodovnik)	6
Slika 13: Kip sv. Antona Padovanskega. (Foto M. Vodovnik)	6
Slika 14: Kip sv. Jožefa. (Foto M. Vodovnik)	6
Slika 15: Kip sv. Ane z Marijo. (Foto M. Vodovnik)	6
Slika 16: Kip sv. Terezije. (Foto M. Vodovnik).....	6
Slike 17, 18, 19: Barvna okna: Sv. Martin revežu podarja svoj plašč, Sv. Martin krsti mater, Smrt sv. Martina. (Foto G. Kolšek)	7
Slika 20: Kip bl. škofa Slomška, ki ga je izdelal domačin Marjan Drev. (Foto G. Kolšek)	7
Slika 21: Kaplanija v Šmartnem ob Paki. (Foto G. Kolšek)	7
Slika 22: Zadnja večerja, delo domačina Franca Plešnika, je najdragocenejša freska v cerkvi. (Foto B. Kolšek)	8
Slika 23: Cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenju. (Foto B. Kolšek)	8
Slika 24: Šprahmanova kapela je ena od mnogih kapel v občini. (Foto G. Kolšek).....	9
Slika 25: Baronija s portalom iz zelenega tufa. (Foto G. Kolšek).....	11
Slika 26: Korito za rože, v katerem so včasih napajali konje. (Foto G. Kolšek).....	11
Slika 27: Bayerjeva vila, imenovana tudi Fojanova vila. (Foto G. Kolšek).....	12
Slika 28: Vogalni stolp in predalčasta stena s pozidanim zatrepom. (Foto G. Kolšek)	12
Slika 29: V stari šoli, ki je bila zgrajena leta 1833, je danes gostinski lokal. (Foto G. Kolšek)	13
Slika 30: Fridrichova hiša, kjer so »gulili« šolske klopi starejši učenci. (Foto G. Kolšek)	13
Slika 31: Jagrovo hišo so zgradili leta 1769. (Foto G. Kolšek).....	14
Slika 32: Blaščevo hišo iz 18. stol. že najeda zob časa. (Foto G. Kolšek).....	14
Slika 33: Avtohtona stanovanjska hiša pri slatinskem Podgoršku. (Foto G. Kolšek).....	15
Slika 34: Muzej na prostem, ki je še v nastajanju, last G. Omladiča. (Foto G. Kolšek)	15
Slika 35: Hiša mladih s prireditvenim prostorom. (Foto G. Kolšek)	16
Slika 36: Marof. Rekonstruirano kmečko poslopje je bilo zgrajeno leta 2010. (Foto G. Kolšek)	16
Slika 37: Malerjeva hiša je bila poškodovana ob žledolomu leta 2014. (Foto G. Kolšek)	16
Slika 38: Likovno obdelano levo pročelje hiše. (Foto G. Kolšek)	16
Slika 39: V stavbi naj bi bil v času fevdalizma zapor z mučilnico. (Foto G. Kolšek)	18
Slika 40: Kamniti okenski okvir, izdelan iz enega kosa kamna. (Foto G. Kolšek).....	18

Slika 41: Bednikova zidanica sodi med najstarejše ohranjene objekte Paškega kota. (Foto G. Kolšek)	19
Slika 42: Mladi raziskovalec pred vodnjakom iz rumenega peščenjaka. (Foto B. Kolšek)	19
Slika 43: Špančevo zidanico vsako jesen napolnijo obiralci grozdja. (Foto G. Kolšek).....	20
Slika 44: Špehova kovačija z velikimi tovarniškimi mreženimi okni. (Foto G. Kolšek).....	21
Slika 45: Vhod v kovačijo z velikimi dvokrilnimi vrati. (Foto G. Kolšek).....	21
Slika 46: V Mlinarjevi stanovanjski hiši je bil nekoč tudi mlin. (Foto G. Kolšek).....	22
Slika 47: Kozolec toplar ob MC-ju. (Foto G. Kolšek)	22
Slika 48: Tajnkov marof s sušilnico hmelja. (Foto T. Kolšek).....	23
Slika 49: Stara železniška postaja (skrajno leva stavba) je bila med II. svet. vojno porušena. (Foto last Boruta Malusa iz Šmartnega ob Paki.).....	24
Slika 50: Novo železniško postajo so zgradili v 50. letih 20. stol. (Foto G. Kolšek).....	24
Slika 51: Odkritje spomenika žrtvam I. svet. vojne 25. 7. 1926. (Foto last Janeza Dvornika iz Malega Vrha).....	25
Slika 52: Spomenika žrtvam I. svet. vojne danes. (Foto G. Kolšek).....	25
Slika 53: Spomenik žrtvam fašizma v II. svet. vojni. (Foto G. Kolšek).....	26
Slika 54: Kipa bratov Letonja v šolskem parku je naredil njun nečak Vasja Ulrih. (Foto G. Kolšek)	26
Slika 55: Betonsko perišče ob Hudem potoku. (Foto G. Kolšek)	27
Slike 56, 57, 58: Letonjev slap v različnih letnih časih. (Foto T. Kolšek)	29
Slika 59: Vrba s sedmimi vrhovi ob reki Paki. (Foto G. Kolšek)	29
Slika 60: Bor ob Martinovi poti. (Foto G. Kolšek)	30
Slika 61: Med vrhovoma bora je litoželezni križ. (Foto G. Kolšek)	30
Slika 62: Mladi raziskovalec ob Rakunovem boru. (Foto B. Kolšek).....	30
Slika 63: Rakunov bor v Velikem Vrhu. (Foto G. Kolšek).....	30
Slika 64: Mladi raziskovalec bere geografsko lego. (Foto T. Kolšek)	31
Slika 65: Bukev je pomembna o semenjevalka na celotnem področju Gore Oljke. (Foto G. Kolšek)	31
Slika 66: Mladi raziskovalec ob Tišlerjevi lipi v Rečici ob Paki. (Foto T. Kolšek).....	31
Slika 67: Tišlerjeve krošnje žled ni poškodoval. (Foto G. Kolšek).....	31
Slika 68: Ponvice Hudega potoka. (Foto G. Kolšek)	32
Slika 69: Kaplanov studenec. (Foto G. Kolšek)	32
Slika 70: Opuščen Vegradov kamnolom tufa v Gorenju. (Foto G. Kolšek)	33
Slika 71: Nad železniško progo Paška vas–Florjan so vidne Skornske peči. (Foto G. Kolšek)	33
Slika 72: Jama v Skornskih pečeh. (Foto G. Kolšek).....	33

SEZNAM OKRAJŠAV

%	odstotek
arh.	arhitekture
bl.	blaženi
cm	centimeter
foto.	fotografija
g.	gospod
ga.	gospa
ing.	inženir
ipd.	in podobno
km	kilometer
m	meter
MC	Mladinski center
ok.	okoli
OŠ	osnovna šola
oz.	oziroma
PK	pionirska kronika
pl.	plemeniti
stol.	stoletje
St.	Sent, sveti
str.	stran
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
sv.	sveti, sveta
SV	severovzhod
svet.	svetovna
ŠK	šolska kronika
šol. l.	šolsko leto
št.	številka
t	tona
t. i.	tako imenovan
ZB	Zveza borcev

1 UVOD

1.1 ZAKAJ RAZISKOVALNA NALOGA

Izdelati raziskovalno nalogo sem se odločil, ker rad raziskujem in ker bi se rad naučil kaj novega, hkrati pa želim na zanimiv način predstaviti naravno in kulturno dediščino v občini Šmartno ob Paki, da bodo mlajši in starejši ljudje o njej izvedeli še več. Za izbrano temo raziskovalne naloge me je navdušil lov na zaklad s pomočjo geocachinga in navigacijskega sistema, ki sem ga spoznal, ko sem bil na obisku pri bratu v Nemčiji. Sam sem namreč med tistimi mladimi, ki svoj prosti čas najraje preživljajo pred računalniškim ekranom. Geocaching pa je idealen in preprost pripomoček, da s pomočjo telefona in gibanja v naravi prosti čas preživimo bolj zanimivo, aktivno in koristno.

1.2 CILJI RAZISKA VE

Pri raziskovalni nalogi sem si zastavil naslednje cilje:

1. Poiskati in predstaviti kulturno in naravno dediščino v občini Šmartno ob Paki.
2. Izdelati zemljevid kulturne in naravne dediščine, da jo bodo tako domačini kot turisti, ki prihajajo v občino Šmartno ob Paki, obiskali in s tem bolje spoznali.
3. Izdelati svojo spletno stran, v kateri bo predstavljena kulturna in naravna dediščina občine Šmartno ob Paki (www.zakladiobpaki.com).
4. Postaviti zaklade ob dediščini in to objaviti na spletni strani www.geocaching.com.
5. Izdelati učno pot za učence prve in druge triade.

1.3 HIPOTEZE

1. Veliko naravne in kulturne dediščine v naši občini učenci tretje triade še niso obiskali.
2. Kulturno in naravno dediščino je obiskalo več tistih, ki so obiskovali osnovno šolo v Šmartnem ob Paki, kot tistih, ki so jo obiskovali drugje.
3. Večina ne pozna spletne strani Geocaching.
4. Večina bo iskala šmarške zaklade, ko bodo le-ti postavljeni in označeni na spletni strani.

2 PREGLED OBJAV

Občina Šmartno ob Paki leži v ravninskem delu spodnjega toka reke Pake. Občinsko središče Šmartno ob Paki je bilo nekoč izrazito agrarno naselje z razvitim vinogradništvom, hmeljarstvom in ostalo kmetijsko dejavnostjo ter polnilnico vina. Danes se preoblikuje v urbanizirano naselje z razvijajočo se obrtno dejavnostjo. Naselje Šmartno ob Paki leži na levem bregu Pake ob železniški progi Celje–Velenje in lokalni cesti Letuš–Velenje. Kraj in občina nosita ime po farni cerkvi sv. Martina. Prvič je bil kraj v pisnih virih omenjen leta 1256. Občina je ena izmed manjših v Republiki Sloveniji. 1. januarja 2015 je bilo v občini 3228 prebivalcev (SURs). V občini so ob popisu leta 2002 našeli 963 gospodinjstev. Največ gospodinjstev je bilo v kraju Šmartno ob Paki, najmanj pa v kraju Gorenje, kjer je bila ustanovljena tovarna gospodinjske opreme Gorenje. (Almanah občin Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki, 2015, str. 70)

2.1 KULTURNA DEDIŠČINA

V Šmartnem ob Paki je ERICo izvedel raziskovalni tabor za nadarjene učence v letih 2001 in 2002, v sklopu katerega so izdali tudi knjigo Zbornik raziskovalnega tabora v letih 2001 in 2002, ki je zame predstavljal pomemben vir pri izdelavi raziskovalne naloge. Ostale podatke sem našel na spletni strani Občine Šmartno ob Paki, v Turističnem vodniku in Almanahu občin Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki ter v Evidenci kulturne dediščine v občini Šmartno ob Paki, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. »Dediščina, tako kulturna kot naravna sta vse bolj osrednja dejavnika prepoznavnosti narodne, narodnostne in manjšinske kulture tako pri nas kot drugod po svetu. Zavedanje kulturne istovetnosti s stoletnim poselitvenim in predvsem življenjskim okoljem postaja danes pomemben člen vseh vrst razvojnih in kulturnih programov tako na državni, regionalni kot lokalni ravni in seveda tudi v kontekstu medkulturnih srečanj doma in v tujini.« (Hazler, 2008, str. 7)

2.1.1 Grad Pakenstein / Pakenštajn

V zborniku ERICa preberemo, da je bil prvi znani lastnik gradu Hartnid VI. iz Orta, ki je umrl leta 1262, po njegovi smrti pa so postali lastniki gospodje s Ptuja. Nепreverljiv je podatek, da je dal Hartnid Ptujski leta 1264 v zajem grad Pakenštajn bratoma Rudolfu I. in

Dipoldu III. Kacenštajnskima. V istem viru je zapisano, da je Friderik Žovneški kupil stolp pri sv. Martinu (Pakenštajn) leta 1339 od bratov Konrada in Ortolfa iz Horneka.

Leta 1416 se je uradnik celjskih grofov Henrik Apfaltrer odpovedal »der türen an der Pak« v korist grofa Hermana Celjskega, ta pa ga je leta 1419 podelil v zajem svojemu kanclerju Hansu Maisenreiterju. Po Hansovi smrti ga je njegova vdova morala zaradi dolgov vrniti celjskim grofom. Po izumrtju knezov Celjskih leta 1456 je omenjen grad postal deželnoknežji. Leta 1458 ga je cesar Friderik podelil v fevd Georgu Globitzerju in njegovi ženi Konigundi. V lasti omenjene družine je ostal grad do 17. stol. (Ravnikar, 2002, str. 74, 75)

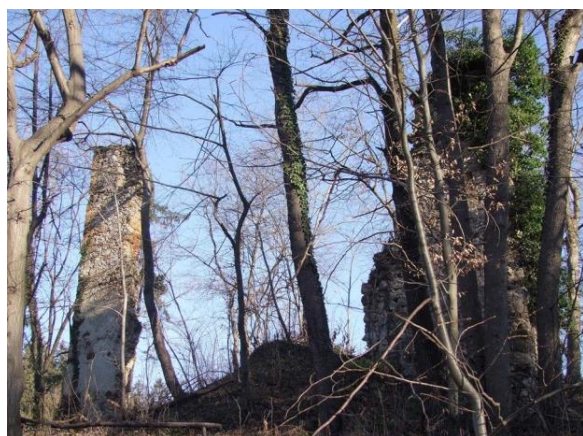
V istem zborniku je zapisano, da Janisch o gradu poroča: »Ruševine stari Pakenštajn ležijo SV od novega gradu. V času celjskih grofov naj bi bil lovska hiša, poimenovan »Stolp na Paki«. Imenovani grofje naj bi tam zgradili podzemne kleti, t. i. »Jungfernzwinger«, v katerih naj bi, po pripovedki, izginilo marsikatero ugrabljeno dekle. Ta klet še obstaja in je bila bržkone močno zavarovana vinska klet tega lovskega gradu.« (Janisch, 1885, str. 421) Iz zbornika izvemo tudi, da od velike stavbe z močnimi rešetkami v oknih, stoji danes le še zahodni vogal. Obzidje, okoli meter visok »Ringmauer«, naj bi sezidali zaradi obrambe pred Turki, ki naj ne bi gradu nikoli osvojili. Ob cesti je v gozdu ohranjen spodnji del grajske hladilnice, valjaste oblike, zidane iz kamna. Notranji premer je 2,9 m, višina ohranjenih zidov je od 0,80 do 2,65 m, debelina zidu je ok. 48 cm. Nekoč je bila stavba tudi zastrešena. Tik ob obzidju so držale strme stopnice do grajskega samotnega vodnjaka – štepiha na mango: vedro so z vrvjo spustili po vodo, utež pa ga je pomagala dvigniti. Zelo globok vodnjak je bil zgoraj iz lesa, spodaj obzidan. Vodnjak so zasuli, ko so delali cesto. Menda je bil del grajskega korpusa in če so se zaprli v grad, so bili njegovi prebivalci povsem neodvisni.

Zanimivi so tudi trije zapisi, in sicer prvi, ki pravi, da naj bi pod gradom nekoč kopali in našli zapore, v le-teh pa nože ter lobanje; drugi zapis, da naj bi našli celo tunel, po katerem bi se lahko s konji popeljali pod zemljo okoli gradu; tretji pa, da se je v grajski kleti našla kvečjemu kakšna kost. (Poles, Janežič, 2002, str. 115–118)

V četrti knjigi Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji je zapisano, da je Regina Globitzer prodala pred letom 1635 malo gosposčino Eliasu Andrianu, vendar se že leta 1599 Jernej in leta 1614 Maksimiljan Herić po stavbi imenujeta Pakenštajnska (zu Packenstein). »Leta 1727 se v župnijskih matrikah imenujeta Pakenštajnski gospe Marija Šarlota in Marija Barbara pl. Modersheim (domina in Pakenstein). Takratnemu lastniku gradu J. pl. Modersheimu so

sledili naslednji lastniki gradu -od okoli leta 1778 do 1807 Sattelbergerji, nato do 1827 Anton Johan pl. Grandi, za njim, do leta 1834, Franc Leitner. 1870 je posest prevzel Oskar baron pl. Warsberg, ki je dve leti pozneje snel z gradu preperelo streho in ga prepustil usodi.« V literaturi se omenja, da je ta zgradba bila utrdba, ki naj bi varovala most in prehod preko reke Pake, kar je z vidika stavbnozgodovinskih proučevanj graščine neutemeljeno. Pakenštejn je bil pozidan kot dvor stolpastega tipa in so ga šele kasneje prezidali v grad. Stolp je meril v talni ploskvi 12,5 X 10 m, bil je podkleten in je segal v višino dveh etaž. Pozneje so k stavbi prislonili hišo enakih dimenzij, stolp povišali in oba objekta enotno zastrešili.

Stavba, ki jo je okoli leta 1681 upodobil Vischer, kaže tipično podobo renesančne graščine z obstrešnimi vogalnimi stolpiči in s pravokotnim, na vogalih z bastijami utrjenim renesančnim obzidjem. Takšen videz stavbe v ničemer ne ustreza značaju ohranjenih razvalin. (Stopar, 1993, str. 62-65)

Slika 1: Razvaline starega gradu. (Foto G. Kolšek)

Slika 2: Tisa – ostanek grajskega parka. (Foto G. Kolšek)

2.1.2 Župnijska cerkev sv. Martina v Šmartnem ob Paki

V raziskovalni nalogi Simona Špendeta, ki je bila izdelana v gibanju Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline, preberemo, da je bila župnijska cerkev sv. Martina v Šmartnem ob Paki v virih prvič omenjena leta 1262, da je cerkev skozi zgodovino spreminjala podobo, nazadnje 1940. leta, ko je bila povečana in popolnoma obnovljena. Pod zvonikom so freske iz prve polovice 15. stol., v cerkvi pa so tudi krstni kamen iz leta 1563, prižnica iz leta 1875 ter kipi sv. Jožefa, sv. Antona, sv. Terezije, sv. Ane z Marijo in bl. škofa Slomška ter orgle. Posebnost so tudi barvna okna v prezbiteriju, ki prikazujejo dogodke iz življenja sv. Martina. (Špende, 2005, str. II) V zvoniku so trije zvonovi, pod njim pa so leta 1936 odkrili freske, ki jih je leta 2002 obnovil konservator Ervin Potočnik. Slika na južni steni prikazuje smrt

Marije Device, slika na severni steni pa Marijo – pribežališče grešnikov. (Špende, 2005, str. 13)

Slika 3: Cerkev sv. Martina, ki je bila prvič omenjena leta 1262. (Foto G. Kolšek)

Slika 4: Stari vhod v nekdanjo zakristijo, ki so ga odkrili pri obnovi leta 1998. (Foto M. Vodovnik)

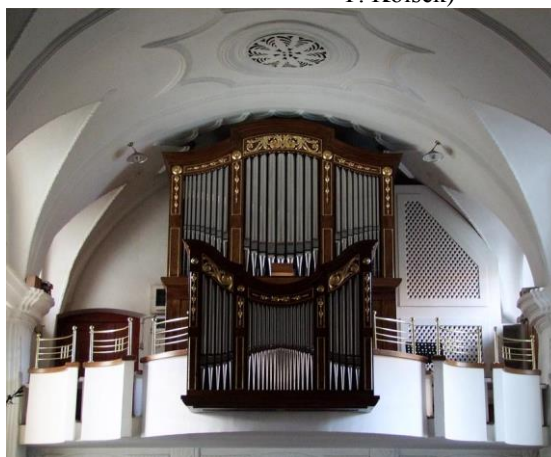
Slika 5: Freska Marijina smrt. (Foto T. Kolšek)

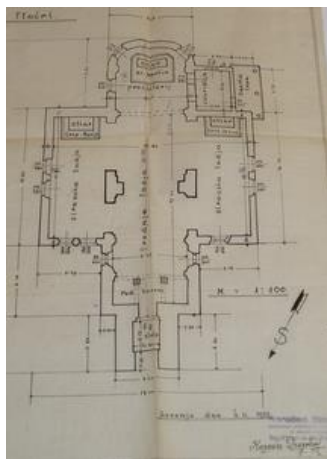
Slika 6: Freska Marija – pribežališče grešnikov. (Foto T. Kolšek)

Slika 7: Krstni kamen. (Foto M. Vodovnik)

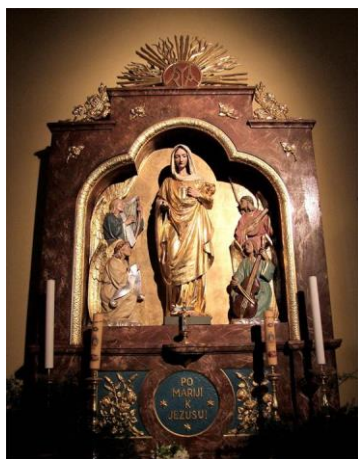
Slika 8: Del kora, na katerega so bile v obnovljeno orgelsko omaro iz leta 1875 postavljene leta 2011 nove mehanske orgle. (Foto G. Kolšek)

Slika 9: Tloris cerkve iz leta 1955. (Foto M. Vodovnik)

Slika 10: Glavna ladja z oltarjem sv. Martina. (Foto M. Vodovnik)

Slika 11: Marijin oltar. (Foto G. Kolšek)

Slika 12: Oltar sv. Srca Jezusovega. (Foto M. Vodovnik)

Slika 13: Kip sv. Antona Padovanskega. (Foto M. Vodovnik)

Slika 14: Kip sv. Jožefa. (Foto M. Vodovnik)

Slika 15: Kip sv. Ane z Marijo. (Foto M. Vodovnik)

Slika 16: Kip sv. Terezije. (Foto M. Vodovnik)

Slike 17, 18, 19: Barvna okna: Sv. Martin revežu podarja svoj plašč, Sv. Martin krsti mater, Smrt sv. Martina. (Foto G. Kolšek)

Slika 20: Kip bl. škofa Slomška, ki ga je izdelal domačin Marjan Drev. (Foto G. Kolšek)

Kip sv. Antona Padovanskega, kiparja Ivana Cesarja iz Mozirja, je podarila cerkvi Marija Bizjak iz Skornega leta 1918. Miloš Hohnjec iz Celja je napravil leta 1948 kip sv. Jožefa, leta 1949 pa kipa sv. Terezije in sv. Ane z Marijo. Čas nastanka in avtor slik križevega potu, ki visijo na cerkvenih stenah, nista znana, obnovljene pa so bile leta 1940. (Špende, 2005, str. 25). Leta 1972 sta bili izdelani dve barvni okni v prezbiteriju, tretje pa leta 1991. (Špende, 2005, str. 17)

2.1.3 Kaplanija v Šmartnem ob Paki

Kaplanija je visokopritlična zidana stavba pravokotnega tlorisa. Nastala je leta 1834, o čemer priča letnica, vklesana na kamnit kletni portal iz rumenega peščenjaka. Ob levi strani fasade so do bivalnega pritličja speljane pokrite stopnice, pod njimi je vhod v delno vkopano klet. Na stavbi so pokončna okna s polknicami. Fasada je fino ometana in pobeljena. Gladko je obdelan strešni zidec $\frac{1}{4}$ profila. Somerna dvokapna streha s čopoma je prekrita z bobrovcem. Stavba se s severno steno naslanja na pokopališko obzidje. Nekoč je v stavbi prebival kaplan, danes so v njej različni liturgični obredi. (Hazler, 2008, str. 433)

Slika 21: F... (Foto G. Kolšek)

2.1.4 Podružnična cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenju

Cerkev sv. Janeza Krstnika je zgrajena iz kamna in je v celoti ometana. Je baročna cerkev s poznogotsko osnovo. Cerkev je orientirana v smeri VJV–ZSZ. Od vzhoda si sledijo zvonik, pravokotna ladja s stranskima in nekoliko nižjima oktagonalno zaključenima kapelama, zaobljeno zaključen prezbiterij in velika nadstropna zakristija na severu. Zadnja obnova je cerkvi povrnila nekdanjo slikovitost. Cerkev so temeljito obnovili in kapeli pobelili oranžno in belo (pilastri). Streha ladje je sedlasta, zvonikova zvonasto-laternasta. Kritina je baker in bobrovec. Domnevno izhaja cerkev iz poznega srednjega veka (2. pol. 16. stol.). Dozidave kapel segajo v leta okrog 1660 in 1730, prezbiterij je iz 2. pol. 18. stol. (Hazler, 2008, str. 141)

Slika 22: Zadnja večerja, delo domačina Franca Plešnika, je najdragocenejša freska v cerkvi. (Foto B. Kolšek)

Slika 23: Cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenju. (Foto B. Kolšek)

2.1.5 Šprahmanova kapela v Šmartnem ob Paki

V zborniku ERICa preberemo, da je bilo avgusta 2001 v občini 80 sakralnih znamenj. Iz istega vira izvemo, da sta kljub temu, da je v 19. stol. škof Slomšek na Dunaju dosegel, da

so bile fare in občine znotraj istih meja, v tem stoletju dve cerkvi prešli pod drugi občini. Tako je danes cerkev sv. Antona v Skornem v občini Šoštanj, cerkev na Gori Oljki pa v občini Polzela. V občini Šmartno ob Paki je bilo 2001. leta 38 kapel. Šprahmanova kapela v Rečici ob Paki je bila narejena okoli leta 1860. Kapela je zasnovana kot tip zaprte kapele. Z značilnimi stavbnimi členi so poudarjeni glavno in tudi stranski pročelji. Vhodna odprtina ima polkrožni zaključek. Ob straneh jo obdajata dva delno zazidana trebušasta stebriča s kockastim podstavkom in nizkimi kapiteli. Polkrožni zaključek imata tudi stranski slepi lini, ki se v obliki niš ponovita še v notranjosti. V zadnji steni je široka zastekljena niša s kipom Matere božje, nad katero je okrogla osvetljevalna lina. Trikotno čelo pročelja obroblja masiven delno profiliran strešni oz. mejni zidec. Dvokapna strešica je prekrita z opečnim zareznikom. (Hazler, 2008, str. 401)

Slika 24: Šprahmanova kapela je ena od mnogih kapel v občini. (Foto G. Kolšek)

2.1.6 Baronija v Šmartnem ob Paki

Leta 1848 je tedanji lastnik gradu Jožef Vincenc Novak v bližini grajskih gospodarskih poslopij v dolini pozidal novo graščino v obliki klasicistične podeželske vile. (Stopar, 1993, http://www.gradovi.net/grad/pakenstajn_stari_grad_paka_dvor)

V zborniku ERICa preberemo, da je bila Baronija od leta 1901 v lasti barona Oskarja Warsberga, od leta 1916 v lasti njegovega sina, leta 1945 je bila s posestvom vred podržavljena, od 1970 pa je imetnica pravice uporabe Kmetijska zadruga Šoštanj.

Baronija ima osrednji del s somerno fasado s petimi osmi oken, plitvo izstopajočim rizalitom s trikotnim čelom in altano nad vhomom, na levi strani pa še trakt s stolpičem. Fasada je okrašena z vodoravnimi fugami, okna s plitvimi okvirji, podstrešni venec z zobozom, vogali stolpiča pa so šivani. V stavbi so danes stanovanja. Stropi prostorov so bili nekdanj poslikani, nato prebeljeni, kasneje pa so, razen v veži, naredili spuščene stropce. Stene prostorov naj bi poslikal slikar in dekorater Plešnik iz Gorenja. Osrednja veža, ki je obokana s češkimi kapami, ima tlak iz kamnitih plošč. Drugje so tlaki leseni. Leta 1848 naj bi začeli

zidati spodnji del graščine, zgrajena pa je bila leta 1870. V parku pred Baronijo naj bi nekoč rasla eksotična drevesa: pinije, rdeče bukve, tise ipd. Sredi parka naj bi iz kamnite posode na stebru stalno brbotala voda. Med rdečima bukvama, ob odru, kjer so plesali, je stala kamnita miza, ob hiši pa kamnito korito, ki je služilo napajanje konj, danes pa je korito za cvetje. Skozi park je vodila široka pot, po kateri so se do hiše vozili s konji. Na vsaki strani vhoda je stražil po en ležeč kamniti lev. Danes eden od njiju leži pred graščino že povsem erodiran in skoraj neprepoznaven. Za Baronijo naj bi bila vrata podzemnega rova, ki je vodil do starega gradu (zdaj zasuta) ter gospodarska poslopja: goveji in konjski hlevi, sušilnica, kuhinja za delavce na posestvu; čez cesto je stal kozolec, v bližnji nizki stavbi so delali opeko. Za gospodarskimi stavbami je bil pašnik ograjen z gosto smrekovo živo mejo. Tu so pasli po 30 do 40 krav, kadar jih niso dali na pašo »v planino«. Hmelj in sadje so gojili v smeri proti Paški vasi.

Po pobegu Warsbergov v Gradec, med vojno leta 1944, so domačini graščino izropali. Kasneje so park izsekali, kostanjev drevored pa zanemarili. Gospodarska poslopja, grajena v obliki črke L za Baronijo, so podrli, ostala delno prezidali. Nekdaj elitno območje okoli Baronije je danes spremenjeno v skladiščno in proizvodno cono.« (Poles, Janežič, 2002, str. 118–119)

V sklop posestva Baronije je spadal tudi mlin. Ta mlin sta od grofa Vinka Novaka leta 1880 kupila Jože in Joža Zaveršnik. Njuna hči Frančiška je leta 1896 obnovila mlin in jez. V mlinu so bili trije pari mlinskih kamnov ter stope. Do leta 1922 je stal mlin ob glavni strugi Pake. Ko je reka preusmerila svoj tok, je mlinska struga postala stranska struga. Mlin je prenehal delovati leta 1961. Ob Drevovem mlinu sta baron Warsberg in Valentin Dobrovšek - Drev naredila elektrarno s Francisovo turbino. Stavba je že takrat imela betonsko ploščo. Ta elektrarna je oskrbovala celotno Šmartno, Slatine in del Letuša od leta 1922 do leta 1948. Danes ni vidnih ostankov elektrarne, tudi struge Pake ni več. (Poles, Janežič, 2002, str. 118–119)

Slika 25: Baronija s portalom iz zelenega tufa. (Foto G. Kolšek)

Slika 26: Korito za rože, v katerem so včasih napajali konje. (Foto G. Kolšek)

2.1.7 Bayerjeva (Fojanova) vila v Rečici ob Paki

V zborniku ERICa je zapisano, da je hiša zgrajena v t. i. domovinskem slogu in je poleg Baronije najbogatejši predstavnik dobe historizma v tem kraju. Zgradil jo je Bayer, meščan, tovarnar na deželi kot svojo rezidenco. Inženir Ivan Fojan, Čeh, direktor rudnika boksita v Dalmaciji, se je v vilo preselil, ker je imel tuberkulozo in je bila klima zanj tu primerna. Poleg vile je bilo gospodarsko poslopje, v katerem so izdelovali platno od leta 1937, saj je bila tu podružnica predilnice Prebold. Ker so bile gospodarske stavbe po koncu II. svet. vojne nacionalizirane, je bilo tukaj skladišče moke Veležitar, nato skladišče Klasja, po končanem denacionalizacijskem postopku pa je objekt odkupila družba Tehnohlad.

Okolica vile je bila nekoč zasajena z visokim neobrezanim grmovjem ter sadnim drevjem, do glavne ceste pa je vodil drevored z več kot desetimi pari orehov, ob cesti pa sta rasla divja kostanja. Ob Hudem potoku so bila tri perišča, kjer so ženske prale oblačila. V hišo vodi stopnišče iz zelenega kamna. Skozi dvokrilna vrata se vstopi v majhno vežo, nato pa skozi hodnik s širokim stopniščem v salon. Iz salona se gre v dve sobi in na verando, od tu pa ali na teraso ali po stopnišču na vrt. Kamnite stopnice v notranjosti vile imajo litoželezno ograjo, ki se v pritličju zaključuje z litoželeznim stebričem z zanimivim pinijevim storžem. V sobah so tlaki iz lesenih desk, v pritličju pa je parket. Na hodniku so keramične ploščice, ki pa naj bi jih poškodovali oficirji, ki so med vojno prijezdili kar v stavbo. Vrata in okna so iz masivnega lesa. Tlorisno ima vila obliko kvadrata, ki so mu na diagonalnih vogalih dodani okrogli stolpič, kuhinja, vhod na dvorišče ter vhod na vrt. Stene v pritličju so debele ok. 60 cm, v kleti ok. 100 cm. Celotna hiša je tudi podkletena. Vila je bila vseskozi elektrificirana, grelji pa so se z veliko krušno pečjo v kleti. Od te so bile v pritličje napeljane železne cevi, ki so se zaključile z rešetkami, skozi katere je prihajal topel zrak. Stari hišni vodovod se je

začel na podstrešju, kjer se je v veliki jekleni kadi zbirala deževnica s strehe. Le-ta je bila po ceveh napeljana po hiši. Vse fasade vile so likovno enakomerno obdelane. Posebna je gradnja podstrešnega nadstropja z dekorativno obdelanim lesenim predalčjem, ki je zapolnjen z opeko. (Poles, Janežič, 2002, str. 131–134)

Vila je bila zgrajena leta 1879, prvič pa so jo preuredili leta 1897. Prvotni lastniki so bili Bayerji, nato Petriči, za njimi od leta 1933 Fojani, od leta 1962 Barbettiji, kasneje Stanislav Videmšek, ki je hišo tudi obnovil. (Hazler, 2008, str. 243)

Vilo je dal zgraditi Karl Josef Bayer, ki je tu umrl leta 1904. Iznašel je po njem imenovan Bayerjev postopek pridobivanja glinice iz boksita. To odkritje je patentiral leta 1887 in je še danes edini uporabljeni postopek za pridobivanje glinice iz boksita. Svoj raziskovalni laboratorij je kasneje razširil še v tovarno. Njegov prispevek k industriji aluminija je svetovnega pomena, in če bi živel še kakšno leto več, bi verjetno prejel tudi Nobelovo nagrado. (Občina Šmartno ob Paki, 2011. Slovenia Today, 2008)

Slika 27: Bayerjeva vila, imenovana tudi Fojanova vila. (Foto G. Kolšek)

Slika 28: Vogalni stolp in predalčasta stena s pozidanim zatrepom. (Foto G. Kolšek)

2.1.8 Stara šola in Fridrichova hiša v Šmartnem ob Paki

Stara šola je pritlična zidana stavba pravokotnega tlorisa s prizidkom v podaljšku levega stranskega pročelja, ki je danes gostinski lokal. Zgradili so jo leta 1833 kot prvo šolsko poslopje v kraju. Po izselitvi šole 1962 je stavba doživela več preureditev, kar je zmanjšalo njen spomeniški pomen. Danes je le še blede podoba nekdanje imenitne vaške stavbe s štirikapno streho. (Hazler, 2008, str. 479)

Fridrichova hiša, ki je danes večstanovanjska hiša, je nadstropna zidana stavba s petosno fasado, ki je nastala leta 1905. Stavba ima precej dvignjeno pritličje. Tako vodijo do glavnega kamnitega vhoda iz zelenega tufa dvojne betonske stopnice. Značilen pazduhasti portal je pravokotne oblike – poudarja ga močna preklada z izstopajočo gredo. Kljub preureditvam notranjščine je stavba ohranila značilen prehodni hodnik v pritličju in relativno

prvotno zasnovo fasad. Zlasti bogato je členjeno vhodno pročelje, saj ga poudarjajo profilirani mejni in strešni zidec, okenske obrobe in dve vogalni lizeni. Stavbo prekriva dvokapna streha z vpetima dvokapnicama nad prizidki v zadnjem delu. V preteklosti je bila stavba večkrat predelana. (Hazler, 2008, str. 427)

V šolski kroniki je zapisano: »Krajni šolski svet je kupil t. i. Fridrichovo hišo št. 6, da se bo lahko enorazrednica razširila. Kupna pogodba je bila podpisana 28. maja 1873, 16. junija 1879 pa se je sestala komisija, ki je odobrila lokacijo in projekt adaptacije.« (Pečnik, Modrijan, 1983, str. 9)

V isti brošuri še preberemo: »Šola je bila v začetku 20. stol. nekajkrat zaprta za določen čas zaradi nalezljivih bolezni ali celo zaradi pomanjkanja učiteljev, 15. junija 1915 pa zaradi nastanitve vojakov v novi šoli. Starše, ki niso pošiljali otrok redno v šolo, so kaznovali z denarno ali zaporno kaznijo. Šolski obisk je bil v zimskih mesecih zelo dober, najslabši pa spomladi zaradi dela na polju.« (Pečnik, Modrijan, 1983, str. 18)

Slika 29: V stari šoli, ki je bila zgrajena leta 1833, je danes gostinski lokal. (Foto G. Kolšek)

Slika 30: Fridrichova hiša, kjer so »gulili« šolske klopi starejši učenci. (Foto G. Kolšek)

2.1.9 Jagrova hiša v Rečici ob Paki

Jagrova hiša je delno zidana pritlična stanovanjska hiša s črno kuhinjo. Zgradili so jo leta 1769. Desni del hiše je zgrajen iz kamna in je v celoti grobo ometan, levi del je lesen in zgrajen iz kladne konstrukcije smrekovih brun. Ta se na vogalih povezujejo z utori lastovičjega repa in utori na križ. Ohranjena so še prvotna okna – line z zapiranjem na smuk in povečana pokončna dvokrilna okna. V lesenem delu je prostorna »hiša« s krušno pečjo. Glavni vhod s cestne strani je lesen s pazduhami in ima odebeljeno gredo nad preklado. Ostrešje je izvedeno v konstrukciji »na škarje«, dvokapna streha pa je prekrita z opečnim zareznikom. (Hazler, 2008, str. 263)

Slika 31: Jagrovo hišo so zgradili leta 1769. (Foto G. Kolšek)

2.1.10 Blaščeva hiša v Slatinah

Ta hiša je pritlična delno zidana stavba. Nastala naj bi okrog leta 1790. Leseni del je zgrajen iz kladne konstrukcije tristrano obdelanih brun, ki se na vogalih povezujejo z utori na križ. Zidani sta vhodna veža in kuhinja. V hišo vodijo lesena vrata, najprej v osrednjo vežo, nato so vhodi v belo, nekoč črno kuhinjo, »hišo« in nekoliko vkopano klet. V bivalni »hiši« so krušna peč, skrinja, klopi in miza, po stenah pa je veliko okrasja. Iz »hiše« vodijo vrata v »kamro«, kjer je postelja in več drobnih predmetov. V veži so lesene stopnice, ki vodijo na podstrešje. To je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja. Somerna dvokapna streha s čopoma je prekrita z bobrovcem. Stavba je še danes brez električne napeljave. Pet metrov severno od hiše raste cipresa debelnega obsega 195 cm na višini 130 cm od tal. Zasadili so jo na mejo dveh parcel leta 1918. (Hazler, 2008, str. 387)

Slika 32: Blaščeva hišo iz 18. stol. že najeda zob časa. (Foto G. Kolšek)

2.1.11 Stanovanjska hiša pri slatinskem Podgoršku last Gvida Omladiča v Slatinah

Pritlična stanovanjska lesena hiša z vkopano kletjo je iz leta 1795. Zidan prizidek je iz 50. let 20. stol. Leseni del hiše je zgrajen iz kladne konstrukcije polovično obdelanih smrekovih brun, temeljni venec pa je stesan iz hrastovine. V levem delu hiše so bruna povezana z utori lastovičjega repa, v desnem delu pa z utori na križ. Hiša je podkletena v levem delu. Ob zadnji strani je k stavbi prislonjena lesena prešnica z dobro ohranjeno leseno stiskalnico. Tloris stavbe je tradicionalen. Ta obsega vhodno »loupou« (vežo), »kuhno« (kuhinjo), ki je bila prvotno črna, »hišo« s krušno pečjo in »kamro« (spalnico). Ostrešje je konstrukcije trapezastega povezja. Somerna dvokapna streha na hiši je prekrita z opečnim zareznikom. (Hazler, 2008, str. 391)

Slika 33: Avtohtona stanovanjska hiša pri slatinskem Podgoršku. (Foto G. Kolšek)

Slika 34: Muzej na prostem, ki je še v nastajanju, last G. Omladiča. (Foto G. Kolšek)

2.1.12 Stanovanjska hiša z gostilno, danes Hiša mladih v Šmartnem ob Paki

»Stanovanjska hiša z belo kuhinjo je bila zgrajena okoli leta 1880. Nadstropna zidana stavba podolžnega tlorisa ima značilen prehodni hodnik v pritličju in vežo v nadstropju. Zunanjščina je bogato členjena z mrežo pravokotnikov v malti, z bogato profiliranim mejnim in strešnim zidcem, masivnimi maltnimi obrobami oken in kamnitim portalom iz zelenega tufa. Ostrešje je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja, somerna dvokapna streha je prekrita z opečno obarvanim cementnim zareznikom.« (Hazler, 2008, str. 405)

Slika 35: Hiša mladih s prireditvenim prostorom.
(Foto G. Kolšek)

Slika 36: Marof. Rekonstruirano kmečko poslopje je bilo zgrajeno leta 2010. (Foto G. Kolšek)

2.1.13 Malerjeva hiša v Gorenju

»Pritlična stanovanjska zidana hiša z belo kuhinjo je bila zgrajena okrog leta 1910. Zgrajena je iz kamna in je v celoti ometana in pobeljena. Posebnost hiše so secesijsko oblikovana vhodna vrata in v malti in barvi poudarjene obrobe oken in glavnega vhoda. Fasada polja so pobeljena zeleno, dekoracija pa predvsem v svetlorjavem barvnem tonu in z zeleno-belimi stiliziranimi rastlinskimi ornamentom. Okna so opremljena z lesenimi roletami, pobarvanimi zeleno. V višini stropa obdaja pročelja stopničasto profiliran in belo popleskan mejni zidec. Likovno sta obdelani le glavno in levo pročelje, medtem ko je zadnja stran hiše brez okrasja, ob desno pročelje pa je prislonjeno gospodarsko poslopje. Nad glavnim vhodom izstopa iz ostrejša frčada s somerno dvokapno strešico nizkega naklona. Ostrešje hiše je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja. Nesomerna dvokapna streha je prekrita s salonitnimi ploščami. Stavbo je postavil in poslikal Franc Plešnik, samouk slikopleskar, ki je poslikal tudi notranjost cerkve v Gorenju.« (Hazler, 2008, str. 119) Danes je stavba prazna.

Slika 37: Malerjeva hiša je bila poškodovana ob žledolomu leta 2014. (Foto G. Kolšek)

Slika 38: Likovno obdelano levo pročelje hiše. (Foto G. Kolšek)

2.1.14 Mlinarjeva zidanica v Malem Vrhu

Na spletni strani je zapisano, da Mlinarjeva zidanica predstavlja edinstven primer tovrstne arhitekture iz prve polovice 16. stol. Njena posebnost so freske na fasadi in kamniti okenski okviri, izdelani iz enega kosa kamna. (<http://www.smartnoobpaki.si/predstavitev>)

V elektronski izdaji dela Mlinarjeva zidanica, Mali Vrh 33, Konservatorska izhodišča za obnovo, pa je zapisano, da čas nastanka te zidanice še trenutno ni znan, saj je neposrednih pisnih virov malo. Še najbolj zanesljiv vir je zidanica sama. Na pročeljih in v notranjosti se je ohranilo nekaj sestavin, ki omogočajo datiranje stavbe v poznorenesančno obdobje, v 17. stol. ali v baročni čas zgodnjega 18. stol. Ohranjene sestavine stavbe so starejši jugovzhodni del zidanice z zaglajenim ometom, vogalni šivani robovi in vodoravni pas v sgraffito tehniki, pokončne osvetljevalne in prezračevalne line iz enega kosa kamna ter pravilen banjasti obok kleti v notranjosti. Še posebej je zanimiv širok dekorativni pas, ki je vsaj dve zunanji steni obdajal približno 70 cm pod napuščem. Zelo zanimive so neglazirane pečnice, ki so jih udeleženci raziskovalnega tabora leta 2001 ocenili za renesančne in jih datirali v čas »od sredine 15. do sredine 16. stol.« Vprašanje je, kdaj in zakaj so se pečnice pojavile v tej vinski kleti in kakšna je bila njihova funkcija. Možno bi bilo, da so bile vgrajene v krušno peč sobe v pritličju v 40. letih 19. stol., ko so zidanico razširili in v kletnem delu, pozidali dodatno dve kleti s predprostorom, v pritličju pa uredili delno zidani prešni prostor in pozidali sobo s krušno pečjo. Pečnice so v zidanico lahko prišle kot gradbeni material ali kot spominek na nekdanji razkošen renesančni grad Pakenštajn. Posebnost kletnih prostorov so sekundarno vgrajene lesene vezi in iz ostenja izstopajoči podaljški nosilnih tramov stropov v kletni veži in dveh mlajših kletih. Tudi ti so bili najverjetneje vgrajeni v 40. letih 19. stol. Zidanica je bila leta 1825 drugačna kot danes. V grafični mapi franciscejskega katastra je bila vrisana kot pravokotna stavba podolžnega tlorisa in je dosegala vsaj tolikšno dolžino kot danes. Prvotna stavba je obsegala obokano klet in leseno lopo, celoto pa je prekrivala podolgovata dvokapna streha. Danes je zidanica prekrita z bobrovcem in opečnim zareznikom. Likovno je zanimiv tudi mlajši del zidanice s kovanimi in lesenimi ključavnicami, kovanimi tečaji, vratnimi krili vhodov v kleti in sobo, lesenim stropom v sobi, ki ima na spodnji strani v les s šestilom vrisano šesterokrako rozeto. Kdaj je zidanica dobila današnjo podobo se še ne ve, zanimiva pa je pripoved domačinov, da je bil v času fevdalizma v tej stavbi zapor z mučilnico. V mlajšem prizidku, ki je zgrajen vsaj s tremi vrstami kamna, so v sobi poznobaročna okna. Verjetno so takrat v sobi že imeli krušno peč, ki se je kurila od zunaj, s prešnega prostora. Lesena preša je po konstrukciji in detajlih iz 30. let 19. stol. Nobeno

pripovedno izročilo ne omenja stanovanjske funkcije zidanice. Verjetno so si v času prevzema vinskih dajatev v peči kurili fevdalčevi služabniki, kasneje pa so se v času obrezovanja trte in predelave grozdja grelí kmečki gospodarji stavbe. Gradnja prizidka je upravljavce kleti prisilila, da so prvotni vhod v klet prestavili za približno 70 cm v levo. S tem pa so povsem zaprli neposredni dostop v obokano klet z zunanje strani in v predprostoru pridobili dovolj delovnih površin za razna kletarska dela, shranjevanje orodja in posode. Gradbeno stanje zidanice je bilo v času gradnje prizidka relativno slabo, saj eno izmed izročil pravi, da so podložniki »iz jeze na desetino razbili in požgali to zgradbo«. Da so stavbo »razbili«, je možno, da pa so jo tudi požgali, dosedanje raziskave te trditve še niso potrdile, saj ostenje ni zadimljeno nikjer drugje kot pri kurišču v pritličju. Ob preureditvi stare kleti v značilni »paški tip« zidanice so ji morali vgraditi novo ostrešje. Kdaj je prišlo do druge predelave, pa ni znano. V letih pred II. svet. vojno je stavba doživela še nekaj preureditev, ki so razrahljali trdnost stavbe. Obod starega dela stavbe je v celoti pozidan iz vijoličastorjavega kamna, ki so ga domnevno lomili v bližnjem kamnolomu. Tudi mlajši prizidani del je večinoma pozidan iz enakega kamna, le v steni s kletnimi vhodi so temu kamnu dodajali še apnenec in peščenjak. Nepojasnen je še nastanek iz opeke pozidanega zidu »na pol šolna«, ki deli sobo s prešnim prostorom in je ometan le od znotraj. Vse kaže, da je bil zid v celoti pozidan po podrtju zidane peči, saj v opečnem zidu ni sledov kuriščne odprtine, prav tako ni zid zadimljen. Dokaz, da je zidana peč nekoč v tem kotu sobe res stala, pa je del neometane stare stene v kotu, kjer je možno razbrati velikost nekdanje peči. V tem kotu ni ometan del nove opečne stene, ker so lastniki nameravali ponovno pozidati peč. Razlike pa so očitne tudi v ometih. (Hazler, 2008, str. 14–17)

Slika 39: V stavbi naj bi bil v času fevdalizma zapor z mučilnico.
(Foto G. Kolšek)

Slika 40: Kamniti okenski okvir,
izdelan iz enega kosa kamna. (Foto
G. Kolšek)

2.1.15 Bednikova zidanica v Malem Vrhu

»Bednikova vinska klet sodi med najstarejše v prvotni podobi ohranjene vinske kleti večinskega prebivalstva na Slovenskem. Vsebuje vrsto pomembnih členov in detajlov, ki jo uvrščajo med naše najpomembnejše kulturne spomenike. Je odlično tesarsko-zidarsko delo. Zidanica je v breg potisnjena vrhkletna delno zidana vinska klet s stanovanjem in prešnico. Zasnovana je v obliki črke L. Nastala je leta 1748, kar dokazuje letnica, vrezana na prečni tram v osrednjem bivalnem prostoru, pod njo je še iniciala A. M. V ravnini kleti sta dva kletna prostora, ki sta delno pozidana iz kamna in ometana. Nadstropje je večinoma leseno in zgrajeno iz kladne konstrukcije brun, ki so na vogalih povezana z utori na križ (spodnje plasti) in utori lastovičjega repa. Del stene pri peči je pozidan iz kamna in ometan. Pritličje obsega prešnico z veliko leseno stiskalnico, shrambo za sadje, bivalno sobo za najemnike stanovanja in lastnikovo sobo, »salon«. Posebnost stavbe so baročno oblikovana okna s kovanimi mrežami (diagonalno in vitičasto dekoracijo). Ostrešje je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja, somerna dvokapna streha, zalomljena na L, je prekrita z bobrovcem. V stavbi ni elektrike. Pred kletjo je sekundarno postavljena odprta lopa, senčnica pred vhodoma v klet. Čez cesto je v breg potisnjen okrog 3 m globok jaškasti vodnjak, ki ima na obodu iz rumenega peščenca vklesano inicialo A. M. in letnico 1747.« (Hazler, 2008, str. 164)

Slika 41: Bednikova zidanica sodi med najstarejše ohranjene objekte Paškega kota. (Foto G. Kolšek)

Slika 42: Mladi raziskovalec pred vodnjakom iz rumenega peščenjaka. (Foto B. Kolšek)

2.1.16 Špančeva zidanica v Malem Vrhu

Špančeva zidanica je vrhkletna delno zidana vinska klet s stanovanjem. Zgrajena je bila leta 1818, kar potrjuje letnica, vrezana na prečni tram lesenega stropa v edinem bivalnem prostoru pravokotnega tlorisa. Stavba stoji vzporedno s cesto in ima z njene strani dva vhoda

v delno vkopano zidano klet, ki je v celoti ometana in na cestni strani okrašena, fasadna pa je grobo ometana. Leseno pritličje opasuje gank v obliki črke L. Vhod v pritličje je z nasprotne strani po lesenih stopnicah. Glavni vhod je širok, saj je v prvem prostoru pritličja prešnica z veliko leseno stiskalnico na slemenski tram. Na levi strani so vrata v bivalni prostor s krušno pečjo in kosi starega pohištva: miza, vogalna klop in omara. Ohranjeni so tudi ostanki prvotnih oken »na smuk«, sicer pa so vse stene lesene in gladko obdelane. Posebnost prostora so baročna vrata, obdelana v značilnih kasetnih poljih z zaobljenimi vogali. Ostrešje je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja, somerna dvokapna streha pa je prekrita z opečnim zareznikom. V prešnici je še lesena stiskalnica z masivnim »prešpanom«, na katerem je vrezana letnica 1791. (Hazler, 2008, str. 166)

Slika 43: Špančevo zidanico vsako jesen napolnijo obiralci grozdja. (Foto G. Kolšek)

2.1.17 Špehova kovačija v Gorenju, predhodnica tovarne Gorenja

Na spletni strani Gorenja preberemo, da je v povojnih časih v vasi Gorenje delovala Špehova kovačija, ki se je po nacionalizaciji leta 1950 preimenovala v Okrajno kovinsko podjetje Gorenje z desetimi zaposlenimi. Izdelovali so kmetijske stroje. Obstoječa delavnica je bila pred likvidacijo, a je zaradi državnega spodbujanja industrializacije marca 1953 vodenje podjetja prevzel Ivan Atelšek, ki je želel obrtno delavnico razviti v pravo podjetje. Spremenil je organizacijo poslovanja in povečal učinkovitost dela ter izpopolnil izdelke. Prav tako je razširil program proizvodnje. Izdelovati so pričeli sadne mline, mlatilnice, pozneje štedilnike in peči na trda goriva.

(<http://www.gorenje.com/highlights/si/zgodovina/sest-desetletij-gorenja>)

Stavba ima velika mrežena okna, tovarniškega videza, in velika dvokrilna vhodna vrata. Razgibana dvokapna streha s polnimi čopi je prekrita z opečnim zareznikom. (Hazler, 2008, str. 109)

Slika 44: Špehova kovačija z velikimi tovarniškimi mreženimi okni. (Foto G. Kolšek)

Slika 45: Vhod v kovačijo z velikimi dvokrilnimi vrati. (Foto G. Kolšek)

2.1.18 Mlinarjeva stanovanjska hiša z mlinom v Rečici ob Paki

Stanovanjska hiša je nadstropna zidana stavba s predelano črno kuhinjo in vodnim mlinom. Zgrajena je bila leta 1871, kar dokazuje vklesana letnica na kamnitem vhodnem portalu iz zelenega tufa (ves napis: F. Ž. 1871 N. 22). Stavba je zgrajena iz kamna ter je v celoti ometana s finim ometom in pobeljena. Poleg glavnega portala členijo zunanost še mejni in bogato profilirani strešni zidec, obrobe oken z valovnicami ter line na zatrepih. Bivalni del obsega malo več kot levo polovico stavbe. Ostali del je do ostréjšja povsem odprt, v njem pa so trije pari mlinskih mehanizmov in stope. V nadstropje vodijo lesene stopnice. V mlinu je kamnit tlak, v bivalnih prostorih pa so smrekove podnice. V bivalni »hiši« v pritličju je ohranjena tudi krušna peč. Ostréjšje je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja z dodatno razbremenilno vezavo (tresljaji) nad obodnimi stenami, kar je značilno za večino zidanih mlinov. Dvokapna streha je prekrita z bobrovcem. Nekoč je bil to največji mlin na reki Paki, danes pa imajo v njem lastniki – družina Pirc – skladišče. (Hazler, 2008, str. 285)

Slika 46: V Mlinarjevi stanovanjski hiši je bil nekoč tudi mlin. (Foto G. Kolšek)

2.1.19 Kozolec toplar ob Hiši mladih v Šmartnem ob Paki

V občini še danes stojijo tudi dvojni kozolci, toplarji. Opisani stoji ob Hiši mladih in je bil pripeljan iz Preserij leta 2008. Nastal je okoli leta 1860. Ima tri pare oken, močni nosilni stebri pa stojijo na kamnitih podstavkih. Na glavni pročelni strani ima dolge in usločene podporne ročice, na nasprotni strani so ročice dvojne in usločene. Okrašene so z odebelitvami in gravurami. Brane so srednje gosto mrežene s tanjšimi trami. Lina pravokotne oblike je le na glavnem pročelju, kjer so tudi prislonjene strme lesene stopnice. Ostrešje je izvedeno v konstrukciji trapezastega povezja, dvokapna streha na njem je prekrita z opečnim zareznikom. (Hazler, 2008, str. 407)

Slika 47: Kozolec toplar ob MC-ju. (Foto G. Kolšek)

2.1.20 Tajnkov marof s sušilnico hmelja v Šmartnem ob Paki

Marof je gospodarsko poslopje, ki je bilo zgrajeno leta 1928. Na zadnji strani ima poslopje dograjeno sušilnico za hmelj z lesenim shrambnim delom in sušilnim stolpom pozidanim z opeko. Na zahodni strani ima »marof« tri vhode in dve okni, v prvem nadstropju pa štiri okna z opečno mrežo. Na severni strani sta v pritličju dve okni na desni strani, na levi pa je

obokan vhod brez vrat. V nadstropje vodijo lesene stopnice. V prvem nadstropju so tri okna, večje ima opečnato mrežo. V trikotnem zatrepnem delu so v ostenje vgrajena tri okna z opečnato mrežo in lesena vrata. Na južnem delu stavbe je v nadstropju več oken z opečno mrežo. Med okni v nadstropju je lepa freska sv. Florjana. Gospodarsko poslopje služi za shranjevanje pridelkov in kmetijske mehanizacije. (Hazler, 2008, str. 447)

Slika 48: Tajnkov marof s sušilnico hmelja. (Foto T. Kolšek)

2.1.21 Železniška postaja in parna lokomotiva v Šmartnem ob Paki

V Zborniku 1995–1996, v Šaleških razgledih 12, je v članku Železna cesta zapisano, da je bila uradna otvoritev savinjske železnice 27. 12. 1891. Že ob sprejemu prvega vlaka so poslanci iz Šmartnega ob Paki prosili deželnega glavarja, naj se železniška postaja imenuje Šmartno ob Paki (St. Martin/Pack) in ne Rečica ob Paki (Ritzdorf). (Sore, 1996, str. 210) To se je zgodilo šele leta 1914, saj se je do takrat postaja imenovala Rečiška vas. Od te postaje so včasih potekale turistične povezave z Zgornjo Savinjsko dolino. (Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki. Turistični vodnik, 1996, str. 23)

Slika 49: Stara železniška postaja (skrajno leva stavba) je bila med II. svet. vojno porušena. (Foto last Boruta Malusa iz Šmartnega ob Paki.)

Slika 50: Novo železniško postajo so zgradili v 50. letih 20. stol. (Foto G. Kolšek)

V članku Šmartno ob Paki bogatejše za »Gospodično«, v reviji Avtomotor Classic, preberemo, da so Slovenske železnice Društvu ljudske tehnike Šmartno ob Paki podarile parno lokomotivo, ki je bila izdelana v italijanskem Saronnu leta 1914. Lokomotiva tehta okoli 63 t, dolga je skoraj 17 m, visoka pa več kot 4 m. Postavljena je na kolesa s premerom približno 1,5 m. V svojih najboljših letih je razvila 590 kW moči (800 KM) in vozila kar 80 km/h. Vzdevek »Gospodična« si je prislužila zaradi svojega elegantnega videza. (Šterbenk, 2005, str. 23)

2.1.22 Spomenik padlim v I. svetovni vojni v Šmartnem ob Paki

»Srebrni spomenik trikotnega profila ima na treh ploščah vklesana imena v I. svet. vojni padlih domačinov, vojakov avstrijske vojske.« (Hazler, 2008, str. 471)

O spomeniku je v časopisu Kronika na www.dlib.si zapisano: »Obdaja ga dvojna ograja iz cementa, zunanja iz granat, povezanih z verigami, in notranja, dekorativno zvezdasto preluknjana. V sredini se dviga prizmatični spomenik z napisnim delom in reliefnimi simboli: ugasnjena, navzdol obrnjena plamenica in navzdol obrnjen meč, ki ga ovija palmov list. Na vrhu stoji vojak s čelado na glavi, puško ob nogi in vencem v eni roki. S svojo višino presega spomenik kamnoseka Vinka Camernika, obdajajoče nagrobnike in je daleč vidno znamenje ob cerkvi.« (Čopič, 1987, str. 169)

Slika 51: Odkritje spomenika žrtvam I. svet. vojne 25. 7. 1926.
(Foto last Janeza Dvornika iz Malega Vrha)

Slika 52: Spomenika žrtvam I. svet. vojne danes. (Foto G. Kolšek)

2.1.23 Spomenik žrtvam II. svetovne vojne v Šmartnem ob Paki

»Na osrednjem trgu pred kulturnim domom stoji skladno urejeno območje dominantnega obeliskasto zasnovanega iz betonskih blokov izdelanega spomenika v spomin na dogodke iz obdobja narodnoosvobodilnega boja. Na ploskovno zamaknjenih členih spomenika so napisi vseh padlih in žrtev fašističnega nasilja z območja Šmartnega ob Paki. Povsem pri vrhu je člen z napisom SLAVA ŽRTVAM FAŠIZMA, nad njim pa je peterokraka zvezda.« (Hazler, 2008, str. 469)

27. 4. 1951 je organizacija ZB odkrila pred domom ljudske prosvete spomenik 141 žrtvam fašizma v II. svet. vojni, ki ga je projektiral ing. arh. Valentinčič iz Ljubljane. (ŠK II, str. 9)

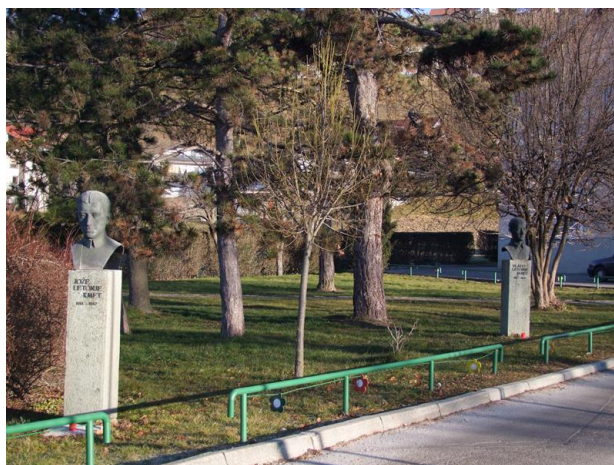

Slika 53: Spomenik žrtvam fašizma v II. svet. vojni. (Foto G. Kolšek)

2.1.24 Kipa bratov Letonja in Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki

»Kipa revolucionarjev bratov Letonja sta javno znamenje v spomin na dogodke iz NOB. Na dveh betonskih podstavkih stojita bronasta doprsna kipa Jožeta Letonja – Kmeta (1914–1942) in Vlada Letonja – Janeza (1915–1944).« (Hazler, 2008, str. 457)

Doprsne kipe bratov Letonje so slovesno odkrili pri šoli 6. 10. 1979. (PK II, str. 90)

Slika 54: Kipa bratov Letonja v šolskem parku je naredil njun nečak Vasja Ulrih. (Foto G. Kolšek)

Zaradi večjega števila učencev in pomanjkanja prostora v stari šoli so na današnjem prostoru OŠ zgradili novo šolo. Otvoritev te šole, takrat imenovane OŠ Jože Letonje – Kmet, Šmartno ob Paki, je bila 2. 9. 1962. Maja 1971 so zaradi kabinetnega pouka začeli z dozidavo šole.

Prizidek so otvorili 28. novembra 1972. Prizidek telovadnice so zgradili leta 2004, leta 2005 pa še prizidek s štirimi novimi učilnicami. (Kamenik, Podvratnik, 2008, str. 16, 18)

2.1.25 Perišče v Rečici ob Paki

Ob desnem pročelju stanovanjske hiše pri Pirtošek/Kaznar v Rečici ob Paki, v kateri je bila nekoč tudi gostilna, so zgradili okrog leta 1950 perišče. »Pralne plošče pravokotniške oblike so ulite iz betona in pod kotom pritrjene ob levi breg potoka.« (Hazler, 2008, str. 273)

Le nekaj metrov stran je bil zgrajen jez, ki je sedaj podrt, zato je vodna gladina precej nizko in ne doseže pralnih plošč. Od postavitve perišča pa do začetka 70. let 20. stol. so tu prale vaške gospodinje. (Hazler, 2008, str. 273)

Slika 55: Betonsko perišče ob Hudem potoku. (Foto G. Kolšek)

2.2 NARAVNA DEDIŠČINA

V 2. členu Pravilnika o določitvi in varstvu naravnih vrednot je zapisano v Uradnem listu Republike Slovenije št. 111 iz 14. 10. 2004: »(1) Naravne vrednote se opredelijo z eno ali več zvrstmi glede na eno ali več lastnosti, ki opredeljujejo del narave za naravno vrednoto in so pogojene z značilnostmi naravnih pojavov in naravnih oblik. (2) Zvrsti naravnih vrednot so: površinska geomorfološka, podzemeljska geomorfološka, geološka, hidrološka, botanična, zoološka, ekosistemska, drevesna, oblikovana naravna vrednota in krajinska vrednota ter mineral in fosil.« (<https://www.uradni-list.si/1/content?id=51517>)

V Zborniku 1995–1996, v Šaleških razgledih 12, v članku Naravna dediščina kot sestavni del življenjskega okolja preberemo: »Pojem naravne znamenitosti je Zakon o naravni in kulturni dediščini iz leta 1981 pomensko tako omejil, da izraz opredeljuje samo s pravnimi predpisi zavarovane objekte in območja. Posebej izstopajoče pojavne oblike, ki še niso pravno zavarovane, pa imenujemo naravna dediščina.« (Flis, 1996, str. 188)

Zaradi razgibanega reliefa, geološke sestave tal in lege območje občine Šmartno ob Paki nudi možnosti za uspevanje različnih rastlinskih vrst. Vinorodna okolica Šmartnega ob Paki je posajena s slikovitimi zidanicami in kaščami, ki pričajo o vinogradniški dejavnosti tega območja. Včasih so pred Baronijo v parku rastla različna eksotična drevesa (tise, mogočna rdeča bukev), danes pa stoji samo še magnolija. Pred številnimi domačijami rastejo lipe, starejše so posekali zaradi bolezni in naravnih nesreč. V gozdovih rastejo različne drevesne vrste, poleg hrasta, kostanja, smreke še bukve in bori (Rakunov bor, bor v Bezgovci). Blizu Skornskih peči ob reki Paki raste mogočna vrba. Zaradi apnenčastih tal so za to območje značilni številni kraški pojavi. Kraška jama v kamnolomu v Podgori se je porušila, ostajajo pa jami pri Leskovšku, jama v Skornskih pečeh in v Malem Vrhu. Na meji občine, pod kmetijo Letonje, je zanimiva soteska s slapom. (Flis, 2001, str. 191)

2.2.1 Slap v Skornem – Letonjev slap

V soteski Penk, ki je pred naseljem Gorenje (pod kmetijo Letonja), najdemo izredno lepe slapove. Desni pritok Pake je na svoji poti izdolbel slikovito sotesko s slapovito, 8 m visoko stopnjo. Spodnja polovica slapa je vertikalna, nad njim je še štirimetrski stopnja. (Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki. Turistični vodnik, 1996, str. 34) V Zborniku raziskovalnega tabora ERICa pa najdemo: »Slap je izjeden v sklade triadnega dolomita.« (Flis, 2001, str. 200)

Slike 56, 57, 58: Letonjev slap v različnih letnih časih. (Foto T. Kolšek)

2.2.2 Vrba v Skornem

V Zborniku raziskovalnega tabora je zapisano, da orjaška vrba ob reki Paki s svojim premerom 110 cm sodi med najdebelejše primerke te vrste v Republiki Sloveniji. (Flis, 2001, str. 202)

Slika 59: Vrba s sedmimi vrhovi ob reki Paki. (Foto G. Kolšek)

2.2.3 Bor ob Martinovi poti v Velikem Vrh

»V Bezgovci sredi gozda, kjer se sreča več poti, raste bor, ki je razvejan v kelih, ta pa se še enkrat razveja v enaki obliki. Nekdaj je imel tri vrhove. Majhnega, sredinskega sta 1923

izdolbla organist Klančnik in Germadetov oče (Hramec) v zahvalo, ker sta se živa vrnila iz I. svet. vojne. Na prazno mesto sta zapičila še danes ohranjen litoželezen križ, ki ga je drevo obraslo,« preberemo v Zborniku raziskovalnega tabora. (Poles, Janežič, 2002, str. 95)

Slika 60: Bor ob Martinovi poti. (Foto G. Kolšek)

Slika 61: Med vrhovoma bora je litoželezni križ. (Foto G. Kolšek)

2.2.4 Rakunov bor v Velikem Vrhu

Na tabli Planinskega društva Šmartno ob Paki je zapisano:

»RDEČI BOR (Pinus silvestris M. H.)

Starost 170 let

Prsni obseg 264 cm

Premer 84 cm

Višina 28,5 m

Lastnik Rakun Ivan Rečica ob Paki.«

Slika 62: Mladi raziskovalec ob Rakunovem boru. (Foto B. Kolšek)

Slika 63: Rakunov bor v Velikem Vrhu. (Foto G. Kolšek)

Ob samem boru je tabla Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave z oznako »NARAVNA VREDNOTA« z istimi podatki o boru razen latinskega imena »(Pinus sylvestris Mill.)«. Poleg omenjenega zavoda sta napisana še Zavod za gozdove Slovenije in Občina Šmartno ob Paki.

2.2.5 Osemenitvena bukev pri vodnem zajetju v Podgori

Slika 64: Mladi raziskovalec bere geografsko lego.
 (Foto T. Kolšek)

Slika 65: Bukev je pomembna osemenjevalka na celotnem področju Gore Oljke. (Foto G. Kolšek)

2.2.6 Tišlerjeva lipa v Rečici ob Paki

Pred Tišlerjevo hišo v Rečici ob Paki, ki je bila zgrajena okrog leta 1860, raste mogočna lipa. (Hazler, 2008, str. 245)

Slika 66: Mladi raziskovalec ob Tišlerjevi lipi v Rečici ob Paki. (Foto T. Kolšek)

Slika 67: Tišlerjeve krošnje žled ni poškodoval. (Foto G. Kolšek)

2.2.7 Ponvice Hudega potoka in Kaplanov studenec v Hudem potoku

Na ploščah ob Kaplanovem studencu so naslednji štirje zapisi:

»Postoj popotnik in ozri se v nebo,
 od tam prestrezam zate bistro vodo,
 da z njo privežeš dušo si in okrepiš telo.« JA

Vklesan napis, ki je na kamnu, »UH 1938« pomeni ureditev hudournika leta 1938.

»Regulacijo hudournega potoka in obnovo ceste po soteski je organiziral takratni župan Šmartnega ob Paki Martin Steblovnik.«

»Da bi ta biser narave ohranili sedanjim in bodočim rodovom, smo na pobudo župana Alojza Podgorška studenec obnovili člani Konjerejskega in Planinskega društva iz Šmartnega ob Paki v mesecu juliju 2010.«

Slika 68: Ponvice Hudega potoka. (Foto G. Kolšek)

Slika 69: Kaplanov studenec. (Foto G. Kolšek)

2.2.8 Kamnolom tufa v Gorenju in Špehov kamnolom

»Oligocenski andezitni tuf zahodno od Gorenja so v preteklosti pridobivali kot iskani naravni okrasni (arhietonski) kamen, v opuščnem »Špehovem« kamnolomu. Od leta 1962 izkoriščajo andezitni tuf v vse večjem kamnolomu »Gorenje« (okrog 400 m zahodno od vasi Gorenje) le še kot granulato za dodatek in 1978 so v ležišču Gorenje ugotovili okrog 1.050.000 m³ eksplozijskih zalog surovine. Tuf Gorenje ima po veljavnih normativih zadovoljive poculanske lastnosti (dobre trdnosti in vrednosti »vodne potrebe«). Kamnino sestavljajo minerali kremen, analcin in andezin ter manjše primesi kalcita in glinenih mineralov, delno pa tudi montmorillonit, ki je zaradi »naknadne vodne potrebe« škodljiv betonu. Leta 1977 so v Gorenju pridobili nad 250.000 ton tufskega granulata, načrtovali pa so ga za leto 1983 le še 110.000 ton. Zaradi visokih transportnih stroškov in tehnoloških razlogov dobavljajo »tuf Gorenje« samo še bližnjim cementarnam,« je zapisano v reviji Geologija 30, 1987. (Štern, Brezigar, 1987, str. 319)

Slika 70: Opuščen Vegradov kamnolom tufa v Gorenju. (Foto G. Kolšek)

2.2.9 Jama v Skornskih pečeh

Iz smeri Šoštanja proti Gorenju leži v zahodnem pobočju Velikega Vrha, približno 30–40 m nad železniško progo, manjša jama. Vhod v jamo je trikotne oblike, 7 m širok in 5 m visok, v njej pa naj bi nekoč prebival puščavnik. (Velenje, Šoštanj, Šmartno ob Paki. Turistični vodnik, 1996, str. 36)

Slika 71: Nad železniško progo Paška vas–Florjan so vidne Skornske peči. (Foto G. Kolšek)

Slika 72: Jama v Skornskih pečeh. (Foto G. Kolšek)

2.3 GEOCACHING, GEOLOV

V Republiki Sloveniji se je beseda »geocaching« smiselno prevedla v »geolov«. Geocaching je moderna oblika iskanja zakladov z uporabo GPS sprejemnikov. Razširjeno po celem svetu jo lahko razumemo kot pustolovsko igro, zabavo ali šport. Nekdo skrije »zaklad«, škatlo z določeno vsebino na izbrano mesto, na svetovnem spletu objavi njeno lokacijo (zemljepisno širino in dolžino zaklada), drugi pa gredo na lov. Tisti, ki zaklad najde, se vpiše v dnevnik najditeljev. Najditelj svojo najdbo vpiše tudi na spletno stran, kjer je sprva dobil potrebne informacije in koordinate zaklada. Spletna stran www.geocaching.com je najbolj razširjena spletna stran iskalcev zakladov. Trenutno je v Republiki Sloveniji postavljenih preko 2000 zakladov, v svetu pa preko 2 milijona.

V škatli se poleg dnevnika in pisala nahajajo tudi različni predmeti, namenjeni za menjavo. Tistega, ki prvi najde zaklad, lahko resnično čaka presenečenje, sicer pa je že samo iskanje zaklada, ki nas popelje na kraje, katere sicer ne bi nikoli obiskali, nagrada. Obstaja osnovno pravilo pri menjavi, če nekaj vzameš iz škatle, moraš nekaj v njej tudi pustiti. To pravilo ne velja za sledljive popotnike. Menjava predmetov naj bi bila enakovredna. (<http://www.geobunkelj.si/geocaching>) Predmeti v škatlah niso pogoj za postavitev zaklada.

3 MATERIALI IN METODE

3.1 OPIS DELA

Raziskovalna naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. Najprej sem v teoretičnem delu predstavil svojo odločitev za izdelavo raziskovalne naloge, cilje raziskave ter postavljene hipoteze. Raziskovanja sem se najprej lotil z iskanjem ter prebiranjem strokovne literature. Pregledal sem dosedanje objave o naravni in kulturni dediščini v naši občini Šmartno ob Paki ter le-to opisal v poglavju Pregled objav.

V nadaljevanju sem izvedel presečno opazovalno raziskavo s pomočjo elektronske ankete (priloga 1). Anketa z osmimi vprašanji je bila sestavljena s pomočjo Googleovih Obrazcev. Učenci tretje triade so rešili anketo v računalniški učilnici septembra. Natisnjene ankete z istimi vprašanji so rešili tudi občani naše občine in jih vrnili do konca oktobra 2015. Podatke sem nato uredil v programu Excel, jih obdelal, proučil in komentiral. Anketa je bila anonimna, vsi udeleženi so jo prostovoljno rešili.

Omenjeno dediščino sem obiskal, fotografiral in zabeležil geografsko lego. Ker so v uporabi različni sistemi in oblike zapisov geografskih položajev, sem jih s pomočjo dostopnih programov preračunal še na 3 najpogosteje uporabljene načine (priloga 2). S pomočjo spletne strani Google Earth sem izdelal zemljevid kulturne in naravne dediščine, ki sem jo v nalogi opisal (priloga 4) in zemljevid geocachinga zakladov (priloga 5). Za učence prve in druge triade sem pripravil škratko pot z vprašanji in izdelal zgibanko male učne poti (priloga 8). Narisal sem sliko škratka in jo vžgal v kolobarje drevesnih vej, jih polakiral in obesil na posamezne točke. S pomočjo računalnika sem oblikoval delovno tablo za škratka (priloga 9) ter sošolcem izbirnega predmeta turistična vzgoja pripravil besedilo opisane dediščine, ki jo obišejo na Pakčevi poti. Dal sem izdelati žig škratka Pakca.

Septembra sem članom Turističnega društva Šmartno ob Paki predstavil svoje delo in jih prosil za sodelovanje.

Po opravljeni anketi sem učence 3. triade seznanil z geocachingom in jih povabil na iskanje zakladov. Za postavitev zakladov sem pridobil na občini Šmartno ob Paki seznam lastnikov parcel, ki so mi na pisno prošnjo s svojim podpisom dovolili postavitev škatlice z zakladom (priloga 3). Izdelal sem tudi svojo spletno stran www.zakladiobpaki.com, na kateri so objavljene slike in opisi naravne ter kulturne dediščine, ki so v raziskovalni nalogi. V neposredni bližini naravne ali kulturne dediščine sem postavil devet šmarških zakladov. Pri tem sem uporabil kupljene zabojčke in epruvete ter jih zakril z materiali iz okolice, ki sem

jih primerno obdelal (izklesal, izdolbel ...). Na spletno stran www.geochaching.com sem poslal predlog za objavo zaklada. Navedel sem geografsko lego šmarških zakladov ter dodal fotografije in opise dediščine v njihovi bližini. Zraven sem podal opis zaklada, njegovo velikost, določil sem težavnost pri iskanju le-tega ter za lažje iskanje dodal tudi namig. Da bodo lahko zaklad poiskali tudi tuji turisti, sem opis zaklada in namig prevedel v angleški jezik.

Ko so bili pogoji za postavitvev zaklada izpolnjeni, je recenzent Geocachinga za Republiko Slovenijo zaklade objavil na spletni strani www.geocaching.com.

3.2 METODE DE LA

Pri pisanju raziskovalne naloge ter raziskovanju sem uporabil več metod dela. Pregledal in povzel sem primarne vire. Uporabil sem metodo spletnega anketiranja in tiskanih anket, s katerima sem preveril poznavanje kulturne in naravne dediščine v občini ter geocachinga. S pomočjo statistične metode sem podatke obdelal številčno in grafično. Nadaljeval sem z delom na terenu, kjer sem uporabil metodo opazovanja (izbira poti, markiranje, fotografiranje). Izdelal sem učne naloge in zloženko male učne poti ter svojo spletno stran www.zakladiobpaki.com. Na spletni strani www.geocaching.com sem objavil geografsko lego zakladov ter postavil zaklade v naravi. S pomočjo Google Eartha sem izdelal zemljevid opisane naravne in kulturne dediščine in zemljevid postavljenih šmarških zakladov ter skico Pakčeve poti.

4 REZULTATI

4.1 REZULTATI ANKETE

Anketo je izpolnilo in vrnilo 522 oseb, kar je 94,91 % oseb, ki so jim bile ankete razdeljene. 22,22 % anketiranih je osnovnošolcev 3. triade OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki (v nadaljevanju 1. skupina), 41,95 % anketiranih je bivših učencev naše šole (v nadaljevanju 2. skupina), 35,82 % anketiranih ni obiskovalo naše osnovne šole, danes pa živijo v občini Šmartno ob Paki (v nadaljevanju 3. skupina).

Tabela 1: Število anketirancev po skupinah.

Skupina	Št.	%
Osnovnošolci 3. triade	116	22,22
So obiskovali šolo v Šmartnem ob Paki	219	41,95
Niso obiskovali šole v Šmartnem ob Paki	187	35,82
Skupaj	522	100

V prilogi 7 lahko v tabelah vidimo natančne podatke, ki jih bom v tem poglavju na kratko predstavil in komentiral. Zanimalo me je, **katero naravno dediščino v občini Šmartno ob Paki so anketirani že obiskali**. Največ anketiranih, a samo 45,59 %, je obiskalo bor ob Martinovi poti v Velikem Vrhju. Omenjeni bor je obiskalo največ anketiranih 1. skupine (49,19 %), 46,58 % anketiranih 2. skupine in 42,25 % 3. skupine. Temu verjetno botruje dejstvo, da se bor nahaja ob Martinovi poti, ki jo osnovnošolci prehodijo ob občinskem prazniku. Najmanj anketiranih oseb je obiskalo Skornske peči (18,58 %) in Letonjev slap (18,97 %), in sicer je ti dve naravni znamenitosti obiskalo najmanj anketiranih 1. skupine. Peči so namreč na težko dostopnem terenu, slap pa je kljub bližini ceste nepoznan med občani, ker je večji del leta slabo vodnat. Anketirani 1. skupine so obiskali poleg naštetih naravnih dediščin samo še Rakunov bor. In kako si sledi naravna dediščina po obisku anketiranih 2. skupine? Kamnolom tufa v Gorenju je obiskala več kot polovica vprašanih (52,51 %), temu sledi ogled ponvic Hudega potoka (47,49 %) in bora ob Martinovi poti (46,58 %), potomke mariborske vinske trte (44,75 %), ki so jo posadili leta 2015 pred krajevno knjižnico. Najmanj jih je obiskalo Skornske peči (22,37 %) in Letonjev slap (20,09 %). Poleg naštetega so anketirani obiskali še Tišlerjevo lipo v Rečici ob Paki, kraško jamo pod Zidaretovimi pečmi, Rakunov bor v Hudem potoku, tise pri Baroniji (jih ni več), izvir Hudega potoka, tiso v Podgori, Rajno peč v Podgori ter Markovo jaso. Največ anketiranih 3. skupine je obiskalo prav tako bor ob Martinovi poti (42,25 %), enak odstotek (40,11 %)

pa ponvice Hudega potoka in kamnolom tufa, najmanj (17,65 %) pa kraško jamo v kamnolomu. Poleg naštete naravne dediščine so anketirani obiskali še Tišlerjevo lipo v Rečici ob Paki in lisičje jame pod Centrihom v Malem Vrhu.

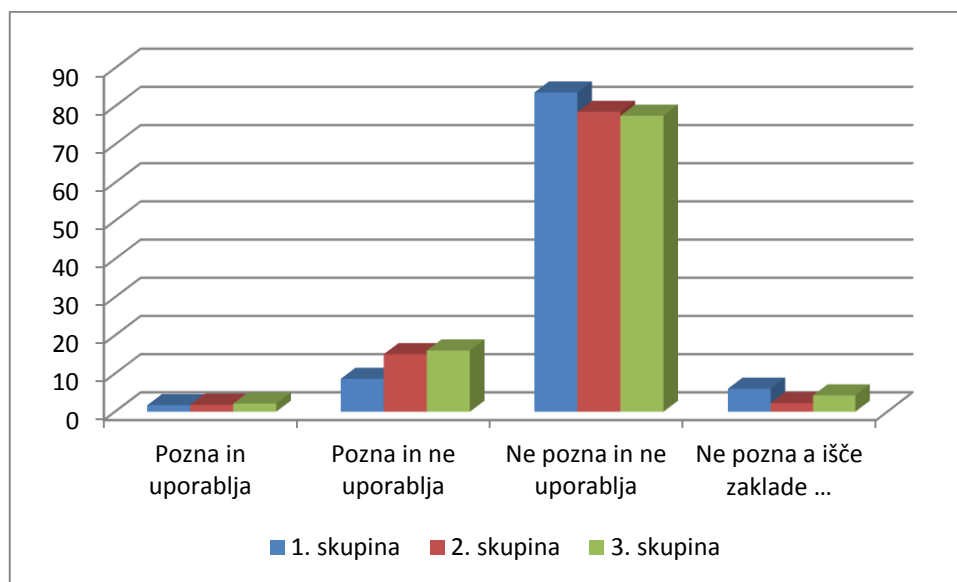
Iz tabele 3 je razvidno, da so učenci 3. triade **obiskali najmanj naravne dediščine** (povprečno 2), njim sledijo anketirani 3. skupine (2,84), največ naravne dediščine so obiskali bivši učenci naše OŠ (3,51). Povprečno so skupaj od 10 primerkov naravne dediščine anketirani obiskali 2,93, kar zame osebno malo, in verjamem, da se bo po izdelavi moje raziskovalne naloge in predstavitvi geocachinga povprečje povečalo. Zanimiv je podatek, da kar 37,25 % anketiranih oseb 1. skupine ni obiskalo nobenega primerka naravne dediščine, največ anketiranih 2. skupine je že obiskalo tri ali štiri primerke naravne dediščine, največ anketiranih 3. skupine pa dva ali tri primerke naravne dediščine.

Odgovore, **katero kulturno dediščino v občini Šmartno ob Paki ste že videli**, vidimo v tabeli 4.

Večina (88,68 %) anketiranih je že videla železniško postajo s staro lokomotivo, kozolec toplar pri MC (81,38 %), farno cerkev (80,81 %), spomenik II. svet. vojne (79,65 %), ruševine starega gradu Pakenštajn (78,69 %), spomenik I. svet. vojne (76,97 %) in cerkev v Gorenju (76,39 %). Več kot 65 % anketiranih je videlo kaplanijo, Baronijo ter staro šolo in Fridrichovo hišo. Najmanj anketiranih je videlo Blaščevo hišo in Tajnkov marof. Našteto kulturno dediščino je skupaj videlo kar 71,48 % anketiranih 2. skupine, 55,02 % anketiranih 3. skupine in 47,01 % anketiranih 1. skupine. Večina vprašanih 1. skupine ni videlo Mlinarjeve zidanice, Blaščeve hiše, Špehove kovačije in Bayerjeve/Fojanove vile. Največ anketiranih 2. in 3. skupine pa ni videlo Tajnkovega marofa, čeprav se nahaja v središču kraja Šmartno ob Paki, tik ob lokalni cesti. Poleg naštete kulturne dediščine so anketirani 1. skupine dopisali še kapelice, Martinovo vas, nogometno igrišče v Šmartnem ob Paki, ruševine gradu v Slatinah (jih ni več), Krkovo zidanico v Velikem Vrhu in gostilno Malus. Anketirani 2. skupine so poleg naštete dediščine dopisali še spominske plošče, Špančevo zidanico, kapelice in križe, lovski dom v Skornem, kjer je bila nekoč podružnična šola, Kaznarjevo hišo, viničarsko hišo v Slatinah, Tišlerjevo domačijo v Rečici ob Paki, Dobršekov mlin v Slatinah (ga ni več), kulturni dom v Šmartnem ob Paki, perišče v Rečici ob Paki, kulturni dom v Gorenju, Malerjevo hišo v Gorenju, Klinerjevo kaščo v Rečici ob Paki ter kipa bratov Letonja. Anketirani 3. skupine pa so opozorili še na mlin in kovačijo (je ni več), na Tišlerjevo domačijo, na Klinerjevo kaščo, na Kaznarjevo hišo s periščem v Rečici ob Paki, na kulturna domova v Šmartnem ob Paki in Gorenju, na staro podružnično šolo oz.

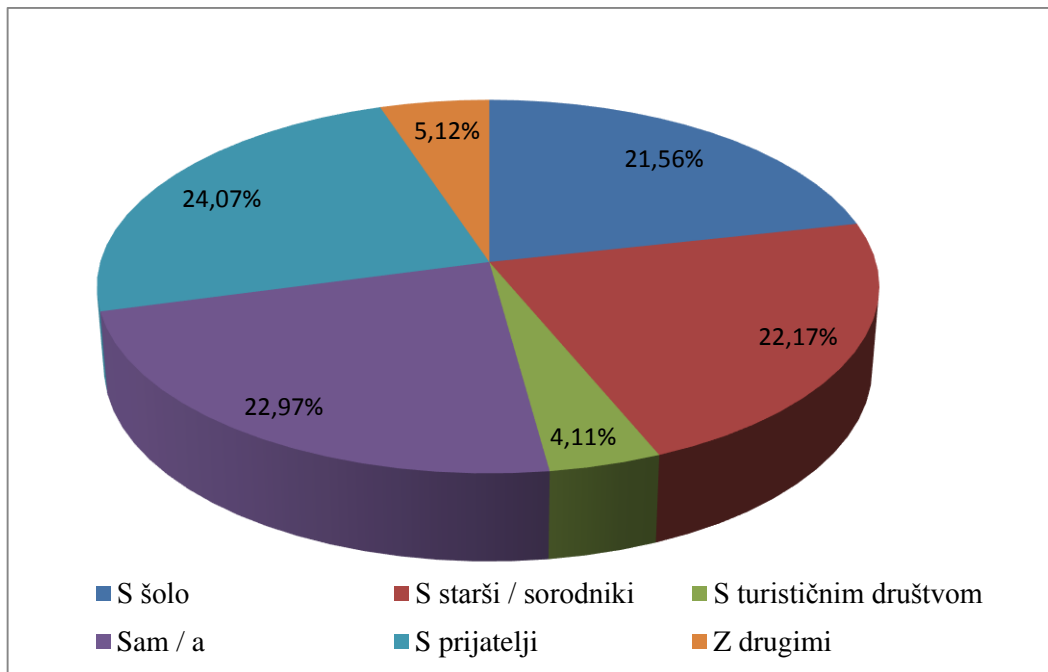
lovski dom v Skornem ter na Omladičev muzej na prostem, ki je v nastajanju v Slatinah. Iz tabele je razvidno, da anketirani bolj poznajo kulturno kot naravno dediščino naše občine. Iz tabele 5 je razvidno, da so anketirani 2. skupine **videli povprečno 11,51 primerkov kulturne dediščine**, anketirani 3. skupine povprečno 9,35, anketirani 1. skupine pa povprečno 8,67 primerkov kulturne dediščine. Zanimiv je še podatek, da so 17 primerkov kulturne dediščine videli samo štirje anketirani, in sicer po 2 anketirana 2. in 3. skupine. 16 primerkov kulturne dediščine pa sta videla 2 anketirana 1. skupine.

Prva hipoteza, ki sem jo postavil, da veliko naravne in kulturne dediščine učenci tretje triade še niso obiskali, se je z raziskavo potrdila, saj jih ni obiskalo kar 68,24 % anketiranih. Tudi drugo hipotezo sem z raziskavo potrdil, saj je kulturno in naravno dediščino obiskalo več tistih, ki so obiskovali osnovno šolo v Šmartnem ob Paki, kot tisti, ki so osnovno šolo obiskovali drugje.

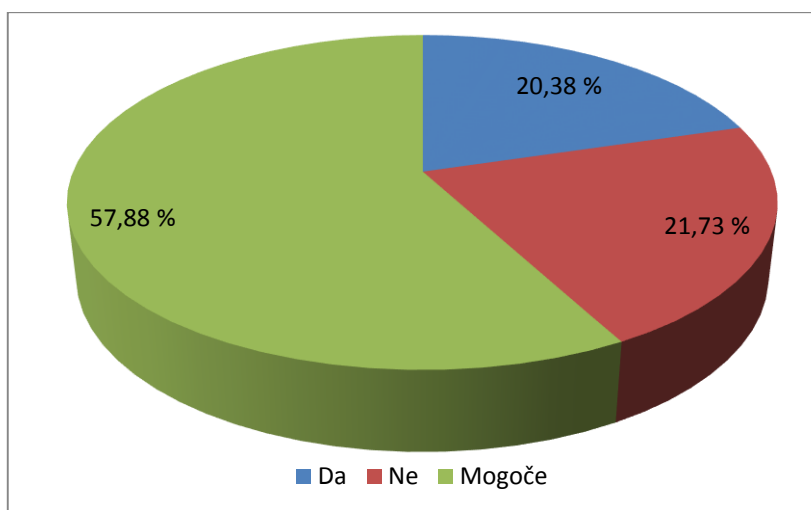
Graf 1: Odstotek poznavanja in uporabe spletne strani Geocaching.

Na grafu vidimo **poznavanje in uporabo spletne strani Geocaching** po skupinah, v tabeli 6 pa vse odgovore. Na zastavljeno vprašanje vsi anketirani niso odgovorili, so pa anketirani odgovorili po mojih pričakovanjih. Večina anketiranih, 80,08 %, ne pozna spletne strani in je ne uporablja. To stran pozna in uporablja samo 1,93 % anketiranih. Pričakovano jo najmanj poznajo in uporabljajo anketirani 1. skupine (kar 83,62 %). Še najbolj pa jo poznajo in uporabljajo anketirani 3. skupine (a le 2,14 %). Menim, da bo moja spletna stran in raziskovalna naloga povečala odstotek poznavanja naravne in kulturne dediščine »šmarških zakladov«. Tudi tretja hipoteza se je z raziskavo potrdila.

Graf 2: S kom ste obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini?

S pomočjo grafa in tabele 7 lahko vidimo, da so anketirani **obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini** največkrat s prijatelji, najmanj pa s turističnim društvom. Anketirani 1. skupine so jo največkrat obiskali s šolo in s starši, najmanj pa s turističnim društvom. Anketirani 2. skupine so jo največkrat obiskali s šolo, sami ali s prijatelji, najmanj pa s turističnim društvom, anketirani 3. skupine so jo največkrat obiskali s prijatelji in sami, s turističnim društvom pa najmanj.

Graf 3: Ali boste iskali zaklade po naši občini, ko bodo označeni na spletni strani?

Presenečen sem bil nad odgovori anketiranih na vprašanje **ali bodo iskali zaklade, ko jih bom postavil ob naravno in kulturno dediščino**. Kar 57,88 % anketiranih bo mogoče iskalo zaklade, 21,73 % anketiranih pa jih ne bo. Zanimiv je podatek, da ga bo iskalo največ (24,73 %) anketiranih 3. skupine, najmanj (15,52 %) pa anketirancev 1. skupine.

Hipoteza, da bo večina vprašanih iskala šmarške zaklade, ko bodo označeni na spletni strani, se z raziskavo žal ni potrdila.

Verjamem, da bom s predstavitvijo raziskovalne naloge prepričal in navdušil tudi mlade, da bodo iskali zaklade.

Na vprašanje, **kaj še želite sporočiti**, so anketirani 1. skupine napisali, da je anketa zanimiva in da jim je všeč, da bom naredil zaklade. Poleg tega so mi zaželeli obilo uspeha pri izdelavi naloge.

Anketirani 2. skupine so zapisali, da mi želijo veliko sreče, da sem marljiv, »Hvala tebi – zanimivo.«, »Sem vesel, da spoznamo še več zanimivosti našega kraja.«, »Zakladi, ha, haha ...«

Anketirani 3. skupine pa so mi zaželeli veliko uspeha pri izdelavi raziskovalne naloge ter zapisali: »Šmartno ob Paki je poleg Šmartna pri Litiji občina. Ustanovljena je bila leta 1994. Je edino Šmartno, ki ga povezuje železniška proga od leta 1891, od takrat bo drugo leto minilo 125 let.«

4.2 UČNA POT ZA UČENCE PRVE IN DRUGE TRIADE

Po učni poti spremljajo učence posameznega razreda učiteljice. Vodi jih skratek Pakec, ki jim s pripovedovanjem predstavi preteklost kraja in naravno ter kulturno dediščino le-tega. Na vsaki postaji jim zastavi vprašanja. Učenci izberejo odgovor, skratek pa vpiše črko, ki je določena za izbrani odgovor, v oštevilčeno polje na tabli. Polja so označena s številkami, saj napisana rešitev določi naslednjo postajo. Na zadnji postaji jim skratek podeli »Škratkov zaklad« – stampiljko. Učna pot meri 8191 korakov oz. okoli 5 km, in jo učenci prehodijo v štirih šolskih urah.

4.2.1 Učilnica na prostem pred Osnovno šolo bratov Letonja Šmartno ob Paki

V učilnici na prostem se prične učna pot za učence prve in druge triade. Vsak učenec prejme zgibanko učne poti. Na skici določijo strani neba, izmerijo temperaturo in določijo smer vetra. Poskušajo predvideti kakšna bo temperatura in smer vetra na koncu poti. Na vsaki točki orientirajo skico in pokažejo v kateri smeri je naslednja postaja.

Učenci odgovorijo na naslednja vprašanja.

1. Kako je bilo ime bratoma Letonja, po katerih se imenuje osnovna šola?

R: Jože in Franc.

S: Jože in Vlado.

Š: Vlado in Mirko.

2. Zakaj imata dve imeni?

T: Tako so ju poimenovali partizani.

U: Tako so ju poimenovali starši.

V: Tako so ju poimenovali pesniki.

3. Kdo je bil starejši?

A: Jože.

B: Bila sta dvojčka.

C: Vlado.

4. Kateri je pozneje umrl?

O: Umrla sta hkrati.

P: Jože.

R: Vlado.

5. Kje sonce vzhaja in kje zahaja?

I: Vzhaja za Goro Oljko, zahaja za Mozirskimi planinami.

J: Vzhaja za Bezgovico, zahaja za Zasavskim hribovjem.

K: Vzhaja za Goro Oljko, zahaja za Dobrovljami.

6. Katerega leta je bil zgrajen najstarejši del stavbe, pred katero stojimo?

F: Leta 1834.

G: Leta 1962.

H: Leta 1991.

7. Koliko lip raste ob cesti, ki vodi k šoli?

C: 14.

Č: 23.

D: 17

1	2	3	4	5		6	4	3	7
---	---	---	---	---	--	---	---	---	---

4.2.2 Stari grad

1. V katerem stoletju je grad prvič omenjen?

A: V 1. stol.

B: V 13. stol.

C: V 20. stol.

2. Kaj od naštetega ni ostanek starega gradu?

A: Oder z leseno hišico.

B: Ostanki stolpa.

C: Ostanki zidu na levi strani ruševin.

3. Kako se je imenoval grad?

O: Žovneški grad.

P: Šaleški grad.

R: Pakenštajn.

4. Kateri iglasti drevesi, ki nista značilni za naše kraje, rasteta v nekdanjem parku?

N: Platani.

O: Tisi.

P: Smreki.

5. Katera rastlina se vzpenja po bližnjih drevesih?

M: Bela omela.

N: Bršljan.

O: Akacija.

6. Kaj kaže slab odnos obiskovalcev do naravne in kulturne dediščine?

I: Metanje odpadkov v naravo.

J: Čiščenje okolice.

K: Ogled dediščine.

7. Katera skrivna pot naj bi vodila do gradu?

I: Gozdna cesta.

J: Tunel.

K: Labirint.

1	2	3	4	5	6	7	2
---	---	---	---	---	---	---	---

4.2.3 Baronija

1. Kdo je dal zgraditi Baronijo?

P: Oskar Warsberg.

R: Škratek Pakec.

S: Jožef Vincenc Novak.

2. Kaj je danes v Baroniji?

Š: Zapor.

T: Stanovanja.

U: Kavarna.

3. Kakšna drevesa so rastle v parku pred Baronijo?

A: Eksotična.

B: Pusta.

C: Sadna.

4. Material, iz katerega je portal pri vhodu?

O: Peščenjak.

P: Marmor.

R: Tuf.

5. Čemu je bilo namenjeno kamnito korito nekoč?

S: Rožam.

Š: Napajanju konj.

T: Gnezdju kokoši.

6. Katero žival je nekoč predstavljal kamen v parku in kje je takrat stal?

O: Leva pred vhodom.

P: Orla na strehi.

R: Konja ob koritu.

7. Katero kulturno rastlino naj bi prvi na ozemlje Slovenije prinesel lastnikov sin?

K: Lan.

L: Hmelj.

U: Sončnice.

1	2	3	4	3		5	6	7	3
---	---	---	---	---	--	---	---	---	---

4.2.4 Stara šola in Fridrichova hiša

1. Kateri svetnik je upodobljen na Tajnkovem marofu?

A: Sv. Anton.

B: Sv. Martin.

C: Sv. Florjan.

2. Kaj je v stavbi nasproti spomenika II. svetovne vojne?

Č: Knjižnica.

D: Koncertna hiša.

E: Kulturni dom.

3. Kdo je pokopan ob spomeniku II. svetovne vojne?

P: Bivša župana.

R: Brata Letonja.

S: Jadviga Golež in Mileva Zakrajšek.

4. Kateri dve učiteljici, ki sta napisani na spominski plošči, sta umrli med II. svetovno vojno zaradi upora proti okupatorju?

K: Jadviga Golež in Mileva Zakrajšek.

L: Ana in Marija Drev.

M: Jadviga Zakrajšek in Mileva Golež.

5. Kaj je bilo v stavbi, Fridrichovi hiši, poleg stare šole?

G: Mesarija.

L: Trgovina.

V: Šola.

1	2	3	4	2	5
---	---	---	---	---	---

4.2.5 Župnijska cerkev

1. Kaj je bilo posajeno pred krajevno knjižnico leta 2015?

L: Potomka najstarejše vinske trte na svetu.

M: Potomka najstarejše marelice v Evropi.

N: Potomka najstarejše vrtnice na svetu.

2. V spomin žrtvam katere vojne je bil postavljen spomenik ob cerkvi?

O: I. svetovne vojne.

P: II. svetovne vojne.

R: Vojne za samostojno Slovenijo.

3. Kdo je zavetnik župnijske cerkve?

J: Sv. Florjan.

K: Sv. Martin.

L: Sv. Janez Krstnik.

4. Material, iz katerega je portal na kaplaniji ob pokritih stopnicah?

M: Rumeni peščenjak.

N: Tuf.

O: Marmor.

5. Katera kritina pokriva zvonik cerkve?

T: Baker.

U: Bobrovec.

V: Aluminij.

6. Kaj sta najstarejši odkriti znamenitosti cerkve?

I: Freski.

J: Ikoni.

K: Sliki.

7. Katera evropska romarska pot vodi skozi Šmartno ob Paki?

V: Pot. sv. Martina.

Z: Pot sv. Frančiška.

Ž: Martinova pot.

8. Česa ni v župnijski cerkvi?

A: Najstarejših orgel v Evropi.

B: Barvnih oken.

C: Kipa sv. Marije.

1	2	3	2	4	3	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

4.2.6 Lokomotiva

1. Kako se je imenovala železniška postaja do leta 1914?

L: Rečiška vas.

M: Šmartno ob Paki.

N: Savinjska postaja.

2. Na kakšen pogon je delovala lokomotiva?

I: Parni.

J: Električni.

K: Motorni.

3. Kako se imenuje železniška proga, ki povezuje Celje in Velenje?

O: Šaleška proga.

P: Savinjska proga.

R: Velenjska proga.

4. Koliko železniških postaj je v občini Šmartno ob Paki?

A: Dve.

B: Tri.

C: Ena.

1	2	3	4
---	---	---	---

4.2.7 Lipa

1. Kaj je bilo nekoč v hiši, pred katero stoji lipa?

U: Žaga.

V: 'Tišlerija', mizarstvo.

Z: Mlin.

2. Poimenuj najstarejšo pritlično delno zidano, delno leseno stanovanjsko hišo v Rečici ob Paki.

I: Jagrova hiša.

J: Špančeva hiša.

K: Kaznarjeva hiša.

3. Ob Hudem potoku je perišče. Kaj je to?

K: Prostor, kjer so ženske »prenašale čenče«.

L: Prostor, kjer so ženske »prale na roke«.

M: Prostor, kjer so se moški »prali«.

4. Rečica ob Paki je bila nekoč znana po zelenem zlatu. Kaj je to?

A: Hmelj.

B: Pšenica.

C: Nogomet.

1	2	3	4
---	---	---	---

4.2.8 Bayerjeva vila

1. Kaj je bilo v stavbi, kjer je danes Tehnohlad?

L: Kemijski laboratorij.

M: Podružnica predilnice Prebold .

N: Skladišče podjetja Mercator.

2. Kdo je zgradil to vilo in izumil edini uporabljeni postopek za pridobivanje glinice iz boksita?

A: Jože Modic.

B: Ivan Fojan.

C: Karl Josef Bayer.

1	2
---	---

Pri MC-ju učenci poiščejo Pakčev znak. Ponovno orientirajo skico, izmerijo temperaturo zraka in določijo smer vetra. Ugotovijo, kako sta se spremenila in to utemeljijo. Za nagrado prejmejo žig škratka Pakca. Ta jih povpraša po vtisih s poti in jim odgovori na morebitna vprašanja.

5 RAZPRAVA

Ko sem začel z izdelavo svoje raziskovalne naloge, sem vedel zelo malo o naravni in kulturni dediščini v občini Šmartno ob Paki. Med poletnimi počitnicami sem se odpravil na teren in iskal posebnosti ter jih fotografiral. Nato sem pobrskal po literaturi, kjer sem našel veliko podatkov o kulturni dediščini v naši občini. Pri opisu dediščine sem uporabil Zbornik raziskovalnega tabora ERICa in Evidenco kulturne dediščine v občini Šmartno ob Paki, avtorja Vita Hazlerja. Opisal sem kulturno dediščino v bližini OŠ in na lažje dostopnem terenu, saj bo takšna bolj dostopna mlajšim učencem ter turistom Šmartnega ob Paki. Zanimivo je, da sem o naravni dediščini našel bistveno manj objav kot o kulturni dediščini. Izdelal sem anketo, s pomočjo katere sem potrdil oz. ovrgel postavljene hipoteze. Anketo so izpolnili vsi učenci tretje triade, ni pa je izpolnilo 28 starejših občanov. Analiza 522 anket je pokazala, da Šmarčani slabo poznajo naravno in kulturno dediščino v občini, kar je žalostno. Najmanj poznajo omenjeno dediščino učenci 3. triade, najbolj pa bivši učenci naše šole. S tem sta se mi potrdili 1. in 2. postavljena hipoteza. Presenetilo me je dejstvo, da sta kljub vsemu dva anketirana iz prve skupine videla že kar 16 primerkov kulturne dediščine v občini Šmartno ob Paki. Menim, da je to posledica načina preživljanja prostega časa, saj danes veliko število ljudi svoj prosti čas rajši preživi ob računalniku ter televiziji kot pa v naravi. Iz ankete je tudi razvidno, da so anketirani obiskali več primerkov kulturne kot naravne dediščine. Z analizo ankete sem potrdil tudi 3. hipotezo, saj 80,08 % anketiranih ne pozna geocachinga. Hipoteza, da bo večina iskala zaklade Šmartnega ob Paki, ko bodo le-ti postavljeni in označeni na spletni strani, pa se z raziskavo ni potrdila, kar me je močno presenetilo in tudi razžalostilo, saj sem pričakoval drugačne rezultate. Samo 20,38 % anketiranih bo zaklade iskalo, kar 57,88 % tega še ne ve, 21,73 % anketiranih pa se ne bo podalo na lov za šmarškimi zakladi. Pričakoval sem večje navdušenje in upam, da bom s predstavitvijo raziskovalne naloge navdušil več tistih, ki še niso odločeni.

Vesel sem bil komentarjev, da se jim zdi moja naloga ter iskanje šmarških zakladov zanimivo, da me podpirajo pri delu in mi želijo veliko sreče. To me je še bolj spodbudilo k raziskovanju.

Svoje delo sem nadaljeval z obiski opisane naravne in kulturne dediščine. To sem poslikal in zabeležil geografsko lego. Ugotovil sem tudi, da skozi našo občino poteka 15. poldnevnik, ki določa zemljepisno dolžino v vrednosti 15°00'00" in znotraj srednjeevropskega časovnega pasu določa točen čas. Skozi našo občino poteka v treh delih (skozi naselji Gorenje in Skorno) v skupni dolžini približno 2,5 km. Fotografije in podatke sem objavil na svoji spletni

strani www.zakladiobpaki.com. V bližino naravne in kulturne dediščine sem postavil 9 šmarških zakladov in jih objavil na spletni strani www.geocaching.com. Šmarški zakladi so postavljeni ob Mlinarjevi zidanici, v soteski Hudega potoka, v bližini Bayerjeve vile, pri MC-ju, pri Letonjevem slapu, pri vrbi v Skornem, pri Špehovi kovačiji, pri 15. poldnevniku in ob boru ob Martinovi poti. Ker tudi mlajši učenci slabo poznajo naravno in kulturno dediščino v občini, sem izdelal učno pot – Pakčevo pot, ki je namenjena učencem prve in druge triade OŠ in tistim, ki ne poznajo geocachinga. Pakčeva pot vodi po bližnji okolici, kjer učenci spoznajo preteklost kraja in naravno in kulturno dediščino občine. To jim predstavi skratek Pakec, ki zastavlja tudi vprašanja. Izdelal sem zgibanko s skico Pakčeve poti, ki jo na začetku poti prejme vsak udeleženec. Štiriurna pot se zaključi pri Mladinskem centru z iskanjem podobe škratka Pakca pod kozolcem in z nagrado – žigom škratka Pakca. Spoznal sem, da se določeni podatki o naravni in kulturni dediščini v različnih virih razlikujejo (primeri: nastanek Fridrichove hiše, kamnolomi v Gorenju) in da je več objav o kulturni dediščini, bistveno manj pa o naravni. Skleпам, da zato, ker ima Šmartno ob Paki bogato zgodovino, ker je bil tu raziskovalni tabor Zoisovih študentov ERICa in ker so izvedli popis na prošnjo naše Občine študentje etnologije iz Ljubljane.

Naravna dediščina je med domačini manj ohranjena in poznana. Menim, da so vzrok temu nenadzorovani in nezakoniti posegi človeka v okolje, izraba kamnin (kraška jama v kamnolomu se je porušila) in ne nazadnje posledica naravnih nesreč (poplave in žledolom leta 2014).

Presenetil me je tudi podatek, da je več kot 65 % vprašanih že videlo kaplanijo. Razlagam si, da je učencem 3. triade ter bivšim učencem naše šole kaplanijo pokazal duhovnik med obiskom verouka.

Z raziskavo sem ugotovil, da:

- je v občini Šmartno ob Paki veliko kulturne in naravne dediščine, a je ta slabo poznana;
- je ohranjenost dediščine odvisna od lastnikov le-te, podpore lokalne skupnosti, trenutne namembnosti objekta, odnosa domačinov in turistov;
- je najbolj ohranjena in vzdrževana cerkev sv. Martina, najslabše izmed opisanih pa je ohranjena Mlinarjeva stanovanjska hiša z mlinom;
- je nekaj objektov nestrokovno obnovljenih (primer: Krkova zidanica iz 16. stol.);
- so neprimerno dodajali table (primer: tablo žrtvam II. svet. vojne na spomenik I. svet. vojne);

- je naravna dediščina slabše ohranjena in vzdrževana, precej tudi uničena, zlasti zaradi naravnih nesreč;
- naravno in kulturno dediščino najbolj poznajo bivši učenci OŠ v Šmartnem ob Paki, sledijo jim tisti, ki niso obiskovali OŠ v našem kraju, najslabše pa jo poznajo učenci tretje triade;
- se v objavah podatki o kulturni in naravni dediščini razlikujejo, odvisni so od časa nastanka, od raziskovalcev oz. avtorjev del in od pripovedi domačinov (primer: opuščeni kamnolomi so v Gorenju trije, zapisi govorijo o enem);
- da še večina občanov ni odločena, da bo iskala šmarške zaklade, ko bodo postavljeni.

6 ZAKLJUČEK

V Republiki Sloveniji smo izredno bogati. Bogati, ker imamo veliko kulturne in naravne dediščine. Vsak kraj v naši zeleni deželi in časovno obdobje nam ponuja edinstvenost, svoj stil, svoj način življenja, gradnje, vrednote, svojo kulturo, edinstvene naravne oblike, rastle in še bi lahko naštevati.

Tudi občina Šmartno ob Paki ne odstopa od tega, saj ima kljub njeni majhnosti bogato naravno in kulturno dediščino. Tukaj najdemo med drugim zanimive ostanke gradu Packenstein, župnijsko cerkev sv. Martina, Baronijo, Bayerjevo (Fojanovo) vilo, Blaščevo hišo, zidanice ter kapele. Prav tako imamo slap v Skornem, kraške ponvice ter jame, kamnolom tufa, Rakunov bor, osemenitveno bukev pri vodnem zajetju v Podgori, prelepo vrbo v Skornem ...

Čeprav čas prinese svoje in poskrbi, da se vse spreminja, se nekatere stvari ohranijo in nam poznavanje le-teh obogati življenje.

Vesel sem, da sem lahko združil prijetno s koristnim ter s pomočjo pisanja raziskovalne naloge predstavil domačinom ter tujcem tako naravno kot tudi kulturno dediščino naše občine. Tudi sam sem se pri pisanju te raziskovalne naloge precej dobro seznanil z naravno in kulturno dediščino našega kraja ter jo поблиže spoznal.

S pomočjo geocachinga pa želim na zabaven način ljudi spodbuditi, da bi si ogledali in spoznali vsaj nekatere lepote občine Šmartno ob Paki.

Kljub temu da je raziskovalna naloga napisana, bom še naprej nadaljeval z delom ter prevedel besedilo na spletni strani zakladiobpaki.com v angleščino, francoščino in nemščino ter to stran sproti urejal. Šmarške zaklade, ki sem jih postavil, bom vsak mesec preverjal in dopolnjeval ter skrbel, da bo posest, na kateri so postavljeni, nepoškodovana. Prav tako bom nadaljeval z raziskovanjem omenjene dediščine v občini Šmartno ob Paki, saj zaradi časovne omejenosti nisem pregledal vseh objav. V prihodnje bom postavil še kakšen zaklad.

Upam, da bo zabaven pristop še dodatno spodbudil ljudi k raziskovanju in sodelovanju. Domačini bomo s poznavanjem svojega kraja krepili pripadnost le-temu ter si širili obzorja, obiskovalci pa si bodo na zabaven način ogledali našo kulturno in naravno dediščino.

Verjamem, da sem z raziskovalno nalogo, z malo učno potjo, s spletno stranjo in s postavitvijo šmarških zakladov dosegel, da bo naravna in kulturna dediščina Šmartnega ob Paki bolj obiskana. Torej iščimo šmarške zaklade ter tako na zabaven način spoznavajmo naravno in kulturno dediščino občine Šmartno ob Paki ter s tem kulturo Slovencev.

7 POVZETEK

Ozadje:

Kot je napisal g. Vito Hazler, sta kulturna in naravna dediščina vse bolj osrednja dejavnika prepoznavnosti narodne kulture tako pri nas kot drugod po svetu. Šmartno ob Paki ima bogato zgodovino, kar dokazuje ohranjena naravna in kulturna dediščina.

Namen:

Namen naloge je bil raziskati poznavanje naravne in kulturne dediščine občine Šmartno ob Paki, jo predstaviti na spletni strani ter jo povezati s pustolovsko igro geocaching s postavitvijo 9 šmarških zakladov, za učence pa izdelati učno pot, po kateri jih vodi skratek Pakec.

Metode:

Uporabljena je bila metoda anketiranja učencev 3. triade OŠ bratov Letonje Šmartno ob Paki (N=116), bivših učencev iste šole (N=219) in občanov, ki niso obiskovali te šole (N=187). Uporabljena je bila metoda indukcije, saj se na podlagi dobljenih rezultatov sklepa na celotno populacijo občine Šmartno ob Paki. Z delom na terenu je bila določena geografska lega naravne in kulturne dediščine ter izdelana učna pot. Ob opisano dediščino je bilo postavljenih devet šmarških zakladov. Izdelana je bila spletna stran z opisom in fotografijami naravne in kulturne dediščine občine. Izdelani so bili tudi: zemljevida opisane dediščine in šmarških zakladov, skica učne poti, podoba skratka Pakca ter zgibanke za udeležence male učne poti.

Rezultati:

Veliko naravne in kulturne dediščine anketirani še niso obiskali. Dediščino najbolj poznajo bivši učenci naše OŠ, manj tisti, ki niso obiskovali šole v Šmartnem ob Paki, najmanj pa učenci tretje triade. Večina ne pozna spletne strani Geocaching in so še neodločeni glede iskanja šmarških zakladov z njeno pomočjo. Učenci na učni poti s pomočjo skratka Pakca in zgibanke razširijo svoje znanje o naravni in kulturni dediščini občine Šmartno ob Paki.

Zaključek:

V občini Šmartno ob Paki je veliko kulturne in naravne dediščine, ki je bila premalo obiskana. Postavitev šmarških zakladov, njihova objava na spletni strani Geocaching,

izdelava zemljevidov, spletne strani www.zakladiobpaki.com in učne poti pa bodo to poznavanje povečali.

8 ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi pri izdelavi raziskovalne naloge pomagali in mi svetovali:

- mentoricama Tanji Kolšek in Mariji Vodovnik za spodbudno, strokovno vodenje, pomoč pri izdelavi skratkove poti in vsestransko pomoč, ki sem jo potreboval pri izdelavi raziskovalne naloge;
- učenkam in učencem od 6. do 9. razreda ter vsem, ki so izpolnili anketo;
- sošolkama Tamari Bračič in Janji Ramšak za vodenje po mali učni poti;
- šolskemu skladu Z roko v roki za denarno pomoč;
- gospe Vidi Mohor za pomoč pri likovni podobi skratka Pakca;
- gospe Mojci Praprotnik za izdelavo skratkovih oblačil;
- gospe Katarini Čokl za lektoriranje raziskovalne naloge;
- ravnatelju, gospodu Bojanu Jurasu, za vsestransko pomoč in podporo;
- gospodu Boštjanu Ketišu za svetovanje pri tehnični obdelavi podatkov;
- bratu Domnu Kolšku za pomoč pri izdelavi spletne strani;
- očetu Branku Kolšku za pomoč pri obdelavi fotografij in pri postavljanju zakladov;
- sestri Tajdi Kolšek za pomoč pri prevajanju;
- in vsem, ki so kakorkoli pripomogli k izdelavi moje raziskovalne naloge, pa jih nisem omenil.

9 VIRI IN LITERATURA

1. Čopič, Š. Slovenski spomeniki padlim v I. svetovni vojni. Kronika: Časopis za slovensko krajevno zgodovino, 1987, št. 35. [Elektronski vir: dlib.si] (pridobljeno 22. 12. 2014).
2. Google Earth (uporabljeno: januarja 2016).
3. Google Obrazci (uporabljeno: september 2015).
4. Hazler, V. 2008. Evidenca kulturne dediščine v občini Šmartno ob Paki. [Elektronska vira http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/etnologija/def_ault.htm
http://etnologija.etnoinfolab.org/dokumenti/73/2/2008/KULTURNA__ded2ab._del_1072.pdf]. Ljubljana.
5. Hazler, V. 2008. Mlinarjeva zidanica, Mali Vrh 33, Konservatorska izhodišča za obnovo. [Elektronski vir: http://etnologija.etnoinfolab.org/sl/informacija.asp?id_meta_type=73&id_informacija=440], Ljubljana.
6. <http://boulter.com/gps> (uporabljeno: 14. 1. 2016).
7. <https://wordpress.com/> (uporabljeno: 30. 8. 2015).
8. <https://www.geocaching.com/> (uporabljeno: 27. 6. 2015).
9. <https://www.uradni-list.si/1/content?id=51517> (pridobljeno: 12. 1. 2016).
10. <http://www.geobunkelj.si/geocaching/> (pridobljeno: 14. 8. 2015).
11. <http://www.gorenje.com/highlights/si/zgodovina/sest-desetletij-gorenja> (pridobljeno: 18. 8. 2015).
12. http://www.gradovi.net/grad/pakenstajn_stari_grad_paka_dvor (pridobljeno: 17. 8. 2015).
13. <http://www.mkx.si/geoconv/>
14. <http://www.smartnoobpaki.si/predstavitev> (pridobljeno: 17. 12. 2015).
15. Kamenik, J., Podvratnik, M. 2008. Spomladi 2009 175 let šole v Šmartnem ob Paki. Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline. Šmartno ob Paki.
16. Leksikon Cankarjeve založbe. 2006. Ljubljana. Cankarjeva založba.
17. Občina Šmartno ob Paki, 2011. Slovenia Today, 2008.
18. Pečnik, S., Modrijan, L. 1984. 150 let organiziranega osnovnega šolstva v Šmartnem ob Paki. Titovo Velenje.
19. Pionirska kronika II. osnovne šole Šmartno ob Paki. 1987. Šmartno ob Paki.

20. Stopar, I. 1993. Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji, Med Solčavskim in Kobanskim. Ljubljana.
21. Šalej, M., Šterbenk, E. 2003. Zbornik raziskovalnega tabora ERICa v letih 2001 in 2002. Velenje.
22. Šolska kronika II. osnovne šole Šmartno ob Paki. 1951. Šmartno ob Paki.
23. Šterbenk, E. 2005. Avtomotor Classic, glasilo Slovenske veteranske avto moto zveze, št. 8. Vransko.
24. Štern, J., Brezigar, A. ... 1987. Nekovinske mineralne surovine na ozemlju Šaleške kotline. Revija Geologija 30. Ljubljana. [Elektronski vir <http://www.geologija-revija.si/dokument.aspx?id=926>], Ljubljana.
25. Špende, S. 2005. Župnijska cerkev sv. Martina v Šmartnem ob Paki. Raziskovalna naloga. Mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline. Šmartno ob Paki.
26. Velenje-Šoštanj-Šmartno ob Paki, Turistični vodnik, 1996. Kulturni center Ivan Napotnik Velenje. Velenje.
27. www.geosledec.si/ (uporabljeno: 2. 1. 2016).
28. Naš čas d. o. o., 2015. Almanah občin Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki 2016. Velenje.
29. Zbornik 1995-1996. Zbirka Šaleški razgledi, zvezek 12, 1996. Kulturni center Ivana Napotnika. Velenje.

10 PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.

Sem Gaj Kolšek, učenec 9. razreda, in me zanima Vaše poznavanje šmarške naravne in kulturne dediščine ter geocachinga. Prosim Vas, da odgovorite na zastavljena vprašanja. **Vaši odgovori so anonimni**, meni pa bodo dragocen podatek pri izdelavi raziskovalne naloge, ki jo v šolskem letu 2015/16 delam v sklopu Gibanja mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline.

Ali ste obiskovali šolo v Šmartnem ob Paki? (Obkrožite ustrezen odgovor!)

DA

NE

1. Katero naravno dediščino ste že obiskali (Obkrožite!)

- a) Skornske peči.
- b) Bor ob Martinovi poti v Velikem Vrhu.
- c) Ponvice Hudega potoka.
- č) Matična bukev pri vodohramu v Podgori.
- d) Vrba v Skornem.
- e) Potomka mariborske vinske trte.
- f) Kraška jama v kamnolomu.
- g) Kamnolom tufa v Gorenju.
- h) Kaplanov studenec v Hudem potoku.
- i) Letonjev slap v Skornem.

2. Katero naravno dediščino, poleg prej naštetih, ste še obiskali? (Prosim napišite.)

3. Katero kulturno dediščino ste že videli? (Obkrožite ustrezne odgovore!)

- a) Ruševine starega gradu Pakenštajn.
- b) Fojanova vila.
- c) Baronija.
- č) Farna cerkev sv. Martina.
- d) Cerkev sv. Janeza Krstnika v Gorenju.
- e) Spomenik padlim v I. svetovni vojni.
- f) Stara šola in Friedrichova hiša.
- g) Blaščeva hiša v Slatinah.
- h) Jagrova hiša v Rečici ob Paki.
- i) Mlinarjeva zidanica v Malem Vrhu.
- j) Železniška postaja s staro lokomotivo.
- k) Spomenik žrtvam II. svetovne vojne.
- l) Špehova kovačija v Gorenju.
- m) Kaplanija v Šmartnem ob Paki.
- n) Tajnkov marof s sušilnico hmelja.
- o) Kozolec toplar pri mladinskem centru.

4. Katero kulturno dediščino, poleg prej naštete, ki ste jo videli, bi še dodali? Prosim, napišite!

5. Ali poznate in uporabljate spletno stran Geocaching? (Obkrožite ustrezen odgovor!)

- a) Da, jo poznam in uporabljam.
- b) Da, jo poznam, a je ne uporabljam.
- c) Ne, je ne poznam in je ne uporabljam.
- č) Ne, je ne poznam, ampak iščem zaklade s pomočjo navigacijskega sistema.

6. S kom ste obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini? (Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) S šolo.
- b) S starši/sorodniki.
- c) S turističnim društvom.
- č) Sam/-a.
- d) S prijatelji.
- e) Z drugimi. (Prosim, napišite!)

7. Ali boste iskali zaklade po Šmartnem ob Paki, ko bodo označeni na spletni strani? (Obkrožite ustrezen odgovor.)

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Mogoče.

8. Kaj še želite sporočiti?

HVALA ZA VAŠE SODELOVANJE!

PRILOGA 2: GEOGRAFSKA LEGA KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE.

Lokacija	GPS WGS84 stopinjska oblika	D48 Gauss-Krueger	GPS WGS84 decimalna oblika	° ' "
15. poldnevnik	46° 20.505' S 15° 00.000' V	Y: 500369.75 X: 133073.94	46.341750 S 15,000000 V	46 20 30 S 15 00 00 V
Baronija	46° 19.988' S 15° 01.933' V	Y: 502850.11 X: 132116.76	46.333133 S 15.032217 V	46 19 59 S 15 01 55 V
Bayerjeva vila	46° 19.446' S 15° 02.422' V	Y: 503478.11 X: 131113.09	46.324100 S 15.040367 V	46 19 26 S 15 02 25 V
Bednikova zidanica	46° 20.150' S 15° 02.403' V	Y: 503453.01 X: 132417.15	46.335833 S 15.040050 V	46 20 09 S 15 02 24 V
Blaščeva hiša	46° 19.804' S 15° 01.328' V	Y: 502073.86 X: 131775.71	46.330067 S 15.022133 V	46 19 48 S 15 01 19 V
Bor v Bezgovci	46° 20.667' S 15° 02.812' V	Y: 503977.22 X: 133375.19	46.344450 S 15.046867 V	46 20 40 S 15 02 48 V
Cerkev sv. Martina	46° 19.760' S 15° 02.018' V	Y: 502959.32 X: 131694.46	46.329333 S 15.033633 V	46 19 45 S 15 02 01 V
Cerkev v Gorenju	46° 20.657' S 15° 00.523' V	Y: 501040.71 X: 133355.53	46.344283 S 15.008717 V	46 20 39 S 15 00 31 V
Fridrichova hiša	46° 19.737' S 15° 02.011' V	Y: 502950.41 X: 131651.88	46.328950 S 15.033517 V	46 19 44 S 15 02 00 V
Jagrova hiša	46° 19.351' S 15° 02.501' V	Y: 503579.54 X: 130937.20	46.322517 S 15.041683 V	46 19 21 S 15 02 30 V
Kamnolom Gorenje	46° 20.666' S 15° 00.253' V	Y: 500694.33 X: 133372.16	46.344433 S 15.004217 V	46 20 39 S 15 00 15 V
Kaplanov studeneč	46° 20.458' S 15° 03.223' V	Y: 504504.76 X: 132988.42	46.340967 S 15.053717 V	46 20 27 S 15 03 13 V
Letonjev slap	46° 21.690' S 15° 00.950' V	Y: 501588.03 X: 135269.23	46.361500 S 15.015833 V	46 21 41 S 15 00 57 V

Lokacija	GPS WGS84 stopinjska oblika	D48 Gauss-Krueger	GPS WGS84 decimalna oblika.	° ' "
Lokomotiva	46° 19.728' S 15° 02.182' V	Y: 503169.85 X: 131635.31	46.328800 S 15.036367 V	46 19 43 S 15 02 10 V
Malerjeva hiša	46° 20.844' S 15° 00.571' V	Y: 501102.24 X: 133701.98	46.347400 S 15.009517 V	46 20 50 S 15 00 34 V
Martinova vas	46° 19.748' S 15° 02.128' V	Y: 503100.54 X: 131672.29	46.329133 S 15.035467 V	46 19 44 S 15 02 07 V
MC	46° 19.607' S 15° 02.171' V	Y: 503155.79 X: 131411.13	46.326783 S 15.036183 V	46 19 36 S 15 02 10 V
Mlinarjeva hiša	46° 19.216' S 15° 02.450' V	Y: 503514.22 X: 130687.09	46.320267 S 15.040833 V	46 19 12 S 15 02 27 V
Mlinarjeva zidanica	46° 19.978' S 15° 02.863' V	Y: 504043.45 X: 132098.94	46.332967 S 15.047717 V	46 19 58 S 15 02 51 V
Osemenitvena bukev	46° 19.346' S 15° 03.036' V	Y: 504266.18 X: 130928.28	46.322433 S 15.050600 V	46 19 20 S 15 03 02 V
OŠ	46° 19.882' S 15° 02.141' V	Y: 503117.05 X: 131920.60	46.331367 S 15.035683 V	46 19 52 S 15 02 08 V
Perišče	46° 19.347' S 15° 02.428' V	Y: 503485.90 X: 130929.70	46.322450 S 15.040467 V	46 19 20 S 15 02 25 V
Ponvice Hudega potoka	46° 20.261' S 15° 03.138' V	Y: 504395.93 X: 132623.34	46.337683 S 15.052300 V	46 20 15 S 15 03 08 V
Rakunov bor	46° 20.667' S 15° 03.122' V	Y: 504374.86 X: 133375.45	46.344450 S 15.052033 V	46 20 40 S 15 03 07 V
Spomenik I. svet. vojne	46° 19.772' S 15° 02.019' V	Y: 502960.62 X: 131716.69	46.329533 S 15.033650 V	46 19 46 S 15 02 01 V
Spomenik II. svet. vojne	46° 19.755' S 15° 01.947' V	Y: 502868.24 X: 131685.19	46.329250 S 15.032450 V	46 19 45 S 15 01 56 V

Lokacija	GPS WGS84 stopinjska oblika	D48 Gauss-Krueger	GPS WGS84 decimalna oblika.	° ' "
Stara šola	46° 19.746' S 15° 01.981' V	Y: 502911.90 X: 131668.54	46.329100 S 15.033017 V	46 19 44 S 15 01 58 V
Stari grad	46° 20.143' S 15° 02.081' V	Y: 503039.83 X: 132404.05	46.335717 S 15.034683 V	46 20 08 S 15 02 04 V
Špančeva zidanica	46° 20.183' S 15° 02.419' V	Y: 503473.53 X: 132478.29	46.336383 S 15.040317 V	46 20 10 S 15 02 25 V
Špehova kovačija	46° 20.653' S 15° 00.551' V	Y: 501076.58 X: 133348.20	46.344217 S 15.009183 V	46 20 39 S 15 00 33 V
Šprahmanova kapela	46° 19.543' S 15° 02.269' V	Y: 503281.66 X: 131292.71	46.325717 S 15.037817 V	46 19 32 S 15 02 16 V
Tajnkov marof	46° 19.815' S 15° 01.908' V	Y: 502818.15 X: 131796.32	46.330250 S 15.031800 V	46 19 48 S 15 01 54 V
Tišlerjeva lipa	46° 19.454' S 15° 02.492' V	Y: 503567.88 X: 131127.92	46.324233 S 15.041533 V	46 19 27 S 15 02 29 V
Vrba v Skornem	46° 21.372' S 15° 01.283' V	Y: 502015.26 X: 134680.26	46.356200 S 15.021383 V	46 21 22 S 15 01 16 V
Železniška postaja	46° 19.674' S 15° 02.261' V	Y: 503271.22 X: 131535.33	46.327900 S 15.037683 V	46 19 40 S 15 02 15 V

Za preračun iz WGS84 - stopinjska oblika v WGS84 - decimalna oblika je uporabljena spletna stran <http://boulter.com/gps>

Za preračun iz WGS84 - decimalna oblika v D48 Gauss-Krueger državni koordinatni sistem je uporabljena spletna stran <http://www.mkx.si/geoconv/>. V Republiki Sloveniji sicer prehajamo na nov državni koordinatni sistem imenovan D96, ki je usklajen na nivoju EU in prilagojen za delo z GPS sistemi.

PRILOGA 3: PROŠNJA ZA SOGLASJE

Spoštovani!

Sem Gaj Kolšek in v šolskem letu 2015/16 v okviru Gibanja mladi raziskovalci za razvoj Šaleške doline izdelujem raziskovalno nalogo v kateri bom predstavil naravno in kulturno dediščino v občini Šmartno ob Paki. V njenem okviru bom postavil zaklad tudi ob _____ na Vaši parceli. Izdelal bom tudi malo učno pot. Ker bi del poti potekal tudi čez/ mimo Vaš/e _____, Vas prosim za dovoljenje. Mala učna pot bo vodila samo po ustaljenih cestah in poteh in učenci se bodo gibali po njej samo v spremstvu učiteljev.

Najlepše se Vam zahvaljujemo!

Raziskovalec: Gaj Kolšek

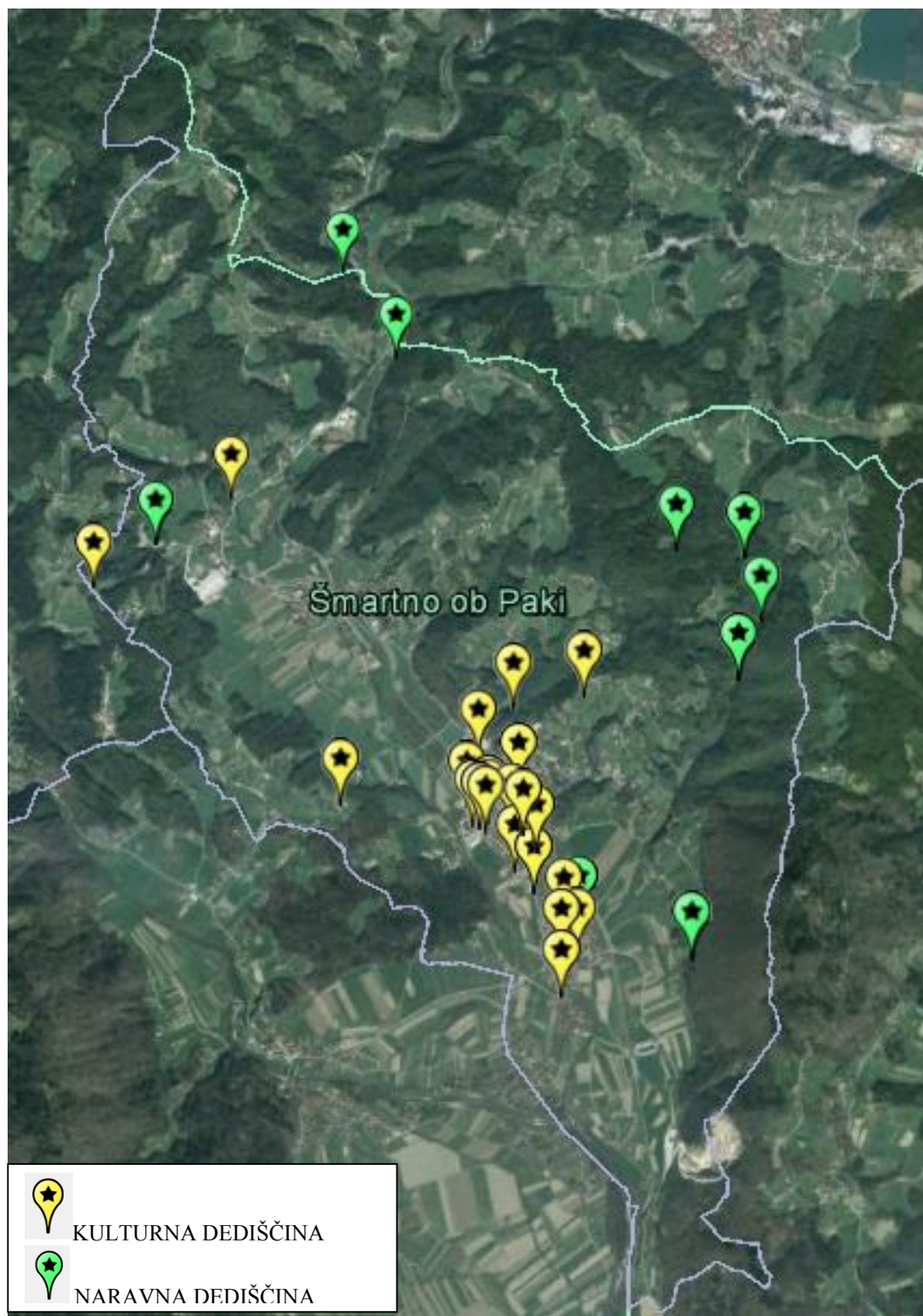
Mentorici: Tanja Kolšek, Marija Vodovnik

Prosim, da s podpisom potrdite Vaše soglasje.

Kraj in datum:

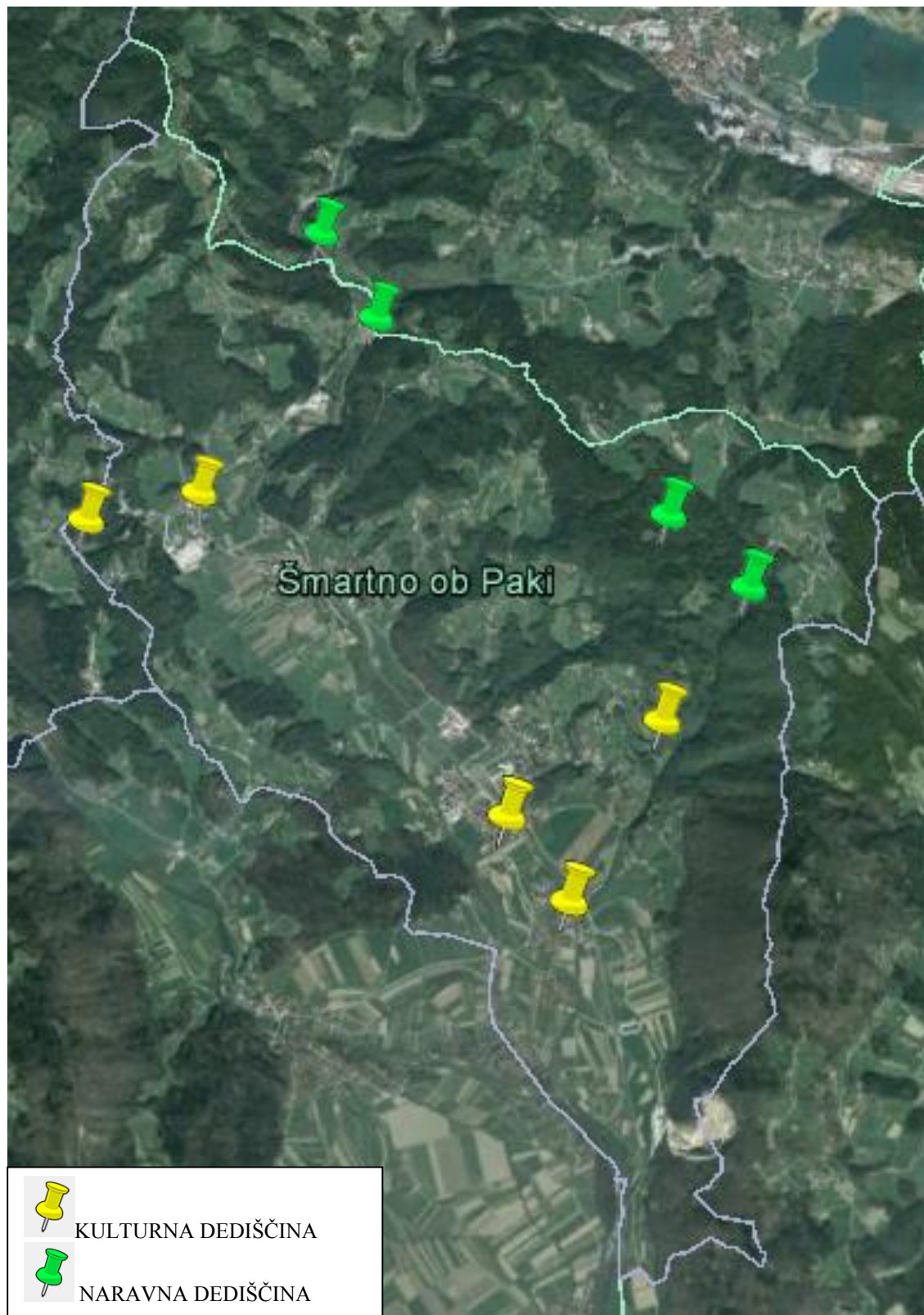
Podpis lastnika/lastnice:

PRILOGA 4: ZEMLJEVID KULTURNE IN NARAVNE DEDIŠČINE.

Za izdelavo zemljevida je uporabljen Google Earth.

PRILOGA 5: ZEMLJEVID GEOCACHING ZAKLADOV.

Za izdelavo zemljevida je uporabljen Google Earth.

PRILOGA 6: ZEMLJEVID PAKČEVE POTI S POSTAJAMI.

Za izdelavo zemljevida je uporabljen Google Earth.

PRILOGA 7: TABELE ANKETNIH ODGOVOROV.

Tabela 2: Obisk naravne dediščine.

Trditev	Učenci 3. triade				Bivši učenci naše šole				Niso bili učenci naše šole				Skupaj			
	DA		NE		DA		NE		DA		NE		DA		NE	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Skornske peči	10	8,62	106	91,38	49	22,37	170	77,63	38	20,32	149	79,68	97	18,58	425	81,42
Bor ob Martinovi poti	57	49,14	59	50,86	102	46,58	117	53,42	79	42,25	108	57,75	238	45,59	284	54,41
Ponvice Hudega pot ...	34	29,31	82	70,69	104	47,49	115	52,51	75	40,11	112	59,89	213	40,80	309	59,20
Matična bukev ...	21	18,10	95	81,90	54	24,66	165	75,34	44	23,53	143	76,47	119	22,80	403	77,20
Vrba v Skornem	31	26,72	85	73,28	53	24,20	166	75,80	36	19,25	151	80,75	120	22,99	402	77,01
Potomka MB vinske...	18	15,52	98	84,48	98	44,75	121	55,25	59	31,55	128	68,45	175	33,52	347	66,48
Kraška jama ...	21	18,10	95	81,90	60	27,40	159	72,60	33	17,65	154	82,35	114	21,84	408	78,16
Kamnolom tufa	20	17,24	96	82,76	115	52,51	104	47,49	75	40,11	112	59,89	210	40,23	312	59,77
Kaplanov studenec	0	0	116	100	72	32,88	147	67,12	50	26,74	137	73,26	122	23,37	400	76,63
Letonjev slap	19	16,38	97	83,62	44	20,09	175	79,91	36	19,25	151	80,75	99	18,97	423	81,03
Drugo	2	1,72	114	98,28	14	6,39	205	93,61	4	2,14	183	97,86	20	3,83	502	96,17

Kolšek, G. Iščimo šmarške zaklade.

Raziskovalna naloga, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2016

Tabela 3: Število naravne dediščine, ki so jo obiskali posamezniki.

Št. naravne dediščine	Učenci 3. triade		Bivši učenci naše šole		Niso bili učenci naše šole		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
0	38	37,25	13	5,96	27	14,52	78	14,94
1	20	19,61	32	14,68	28	15,05	80	15,33
2	17	16,67	30	13,76	32	17,20	79	15,13
3	14	13,73	36	16,51	34	18,28	84	16,09
4	12	11,76	41	18,81	23	12,37	76	14,56
5	7	6,86	28	12,84	25	13,44	60	11,49
6	5	4,90	20	9,17	6	3,23	31	5,94
7	1	0,98	9	4,13	6	3,23	16	3,07
8	1	0,98	5	2,29	5	2,69	11	2,11
9	1	0,98	2	0,92	0	0,00	3	0,57
10	0	0,00	2	0,92	0	0,00	2	0,38
Povprečno	2		3,51		2,84	1,53	2,93	

Tabela 4: Obisk kulturne dediščine.

Trditvev	Učenci 3. triade				Bivši učenci naše šole				Niso bili učenci naše šole				Skupaj			
	DA		NE		DA		NE		DA		NE		DA		NE	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
Ruševine starega gradu	88	75,86	28	24,14	187	85,78	32	14,68	135	72,19	52	27,81	410	78,69	112	21,50
Fojanova vila	28	24,14	88	75,86	114	52,29	105	48,17	58	31,02	129	68,98	200	38,39	322	61,80
Baronija	45	38,79	71	61,21	181	83,03	38	17,43	128	68,45	59	31,55	354	67,95	168	32,25
Farna cerkev	76	65,52	40	34,48	193	88,53	26	11,93	152	81,28	35	18,72	421	80,81	101	19,39
Cerkev v Gorenju	65	56,03	51	43,97	192	88,07	27	12,39	141	75,40	46	24,60	398	76,39	124	23,80
Spomenik I. svet. vojne	84	72,41	32	27,59	182	83,49	37	16,97	135	72,19	52	27,81	401	76,97	121	23,22
Stara šola ...	64	55,17	52	44,83	168	77,06	51	23,39	116	62,03	71	37,97	348	66,79	174	33,40
Blaščeva hiša	20	17,24	96	82,76	100	45,87	119	54,59	53	28,34	134	71,66	173	33,21	349	66,99
Jagrova hiša	39	33,62	77	66,38	137	62,84	82	37,61	65	34,76	122	65,24	241	46,26	281	53,93
Mlinarjeva zidanica	19	16,38	97	83,62	93	42,66	126	57,80	72	38,50	115	61,50	184	35,32	338	64,88
Železniška postaja ...	105	90,52	11	9,48	196	89,91	23	10,55	161	86,10	26	13,90	462	88,68	60	11,52
Spomenik II. svet. vojne	93	80,17	23	19,83	181	83,03	38	17,43	141	75,40	46	24,60	415	79,65	107	20,54
Špehova kovačija	23	19,83	93	80,17	102	46,79	117	53,67	58	31,02	129	68,98	183	35,12	339	65,07
Kaplanija v Šmartnem ...	58	50	58	50	182	83,49	37	16,97	122	65,24	65	34,76	362	69,48	160	30,71
Tajnkov marof ...	32	27,59	84	72,41	88	40,37	131	60,09	48	25,67	139	74,33	168	32,25	354	67,95
Kozolec toplar pri MC	82	70,69	34	29,31	193	88,53	26	11,93	149	79,68	38	20,32	424	81,38	98	18,81
Drugo	6	5,17	110	94,83	20	9,17	198	90,83	15	8,02	172	91,98	41	7,87	480	92,13

Tabela 5: Število kulturne dediščine, ki so jo obiskali posamezniki.

Št. kulturne dediščine	Učenci 3. triade		Bivši učenci naše šole		Niso bili učenci naše šole		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
0	0	0	0	0,00	1	0,53	1	0,19
1	0	0	0	0,00	3	1,60	3	0,57
2	3	2,59	0	0,00	5	2,67	8	1,52
3	3	2,59	3	1,38	10	5,35	16	3,03
4	10	8,62	3	1,38	9	4,81	22	4,17
5	9	7,76	5	2,29	10	5,35	24	4,55
6	14	12,07	5	2,29	13	6,95	32	6,06
7	16	13,79	9	4,13	17	9,09	42	7,95
8	13	11,21	16	7,34	16	8,56	45	8,52
9	17	14,66	15	6,88	23	12,30	55	10,42
10	10	8,62	24	11,01	20	10,70	54	10,23
11	12	10,34	18	8,26	15	8,02	45	8,52
12	5	4,31	28	12,84	13	6,95	46	8,71
13	0	0	24	11,01	8	4,28	32	6,06
14	6	5,17	24	11,01	14	7,49	44	8,33
15	3	2,59	21	9,63	7	3,74	31	5,87
16	2	1,72	21	9,63	8	4,28	31	5,87
17	0	0	2	0,92	2	1,07	4	0,76
Povprečno	8,67		11,51		9,35		10	

Kolšek, G. Iščimo šmarške zaklade.

Raziskovalna naloga, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2016

Tabela 6: Poznavanje in uporaba spletne strani Geocaching.

Trditev	Učenci 3. triade		Bivši učenci naše šole		Niso bili učenci naše šole		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
DA, jo poznam in uporabljam	2	1,72	4	1,83	4	2,14	10	1,93
DA, jo poznam, a je ne uporabljam	10	8,62	33	15,07	30	16,04	73	14,12
NE, je ne poznam in je ne uporabljam	97	83,62	172	78,54	145	77,54	414	80,08
NE, je ne poznam, ampak iščem zaklade ...	7	6,03	5	2,28	8	4,28	20	3,87
Skupaj	116	100	214	97,72	187	100	517	100

Tabela 7: S kom ste obiskali naravno in kulturno dediščino v naši občini?

Trditev	Učenci 3. triade		Bivši učenci naše šole		Niso bili učenci naše šole		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
S šolo	86	32,95	117	24,89	12	4,51	215	21,56
S starši / sorodniki	80	30,65	100	21,28	41	15,41	221	22,17
S turističnim društvom	5	1,92	19	4,04	17	6,39	41	4,11
Sam / a	30	11,49	112	23,83	87	32,71	229	22,97
S prijatelji	44	16,86	105	22,34	91	34,21	240	24,07
Z drugimi	16	6,13	17	3,62	18	6,77	51	5,12

Tabela 8: Ali boste iskali zaklade po Šmartnem ob Paki, ko bodo označeni na spletni strani?

Trditev	Učenci 3. triade		Bivši učenci naše šole		Niso bili učenci naše šole		Skupaj	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%
DA	18	15,52	42	19,27	46	24,73	106	20,38
NE	16	13,79	59	27,06	38	20,43	113	21,73
Mogoče	82	70,69	117	53,67	102	54,84	301	57,88
Skupaj	116	100	218	100	186	100	520	99,99

PRILOGA 8: ZGIBANKA MALE UČNE POTI.

PAKČEVA POT

Učna pot po kulturni
in naravni dediščini
občine
Šmartno ob Paki

Za skupinske ogledе, ki jih vodi
škratek Pakec, predhodno
pokličite v tajništvo
OŠ bratov Letonja
na tel.: 03 896 53 00
ali pišite po elektronski pošti na
naslov:
os-bl-smartno@guest.arnes.si
TRR: 01325-6030683290
(NAKAZILO ZA ŠOLSKI SKLAD)

Pripravili: Gaj Kolšek
z mentoricama
Tanjo Kolšek in Marijo Vodovnik

Januar 2016

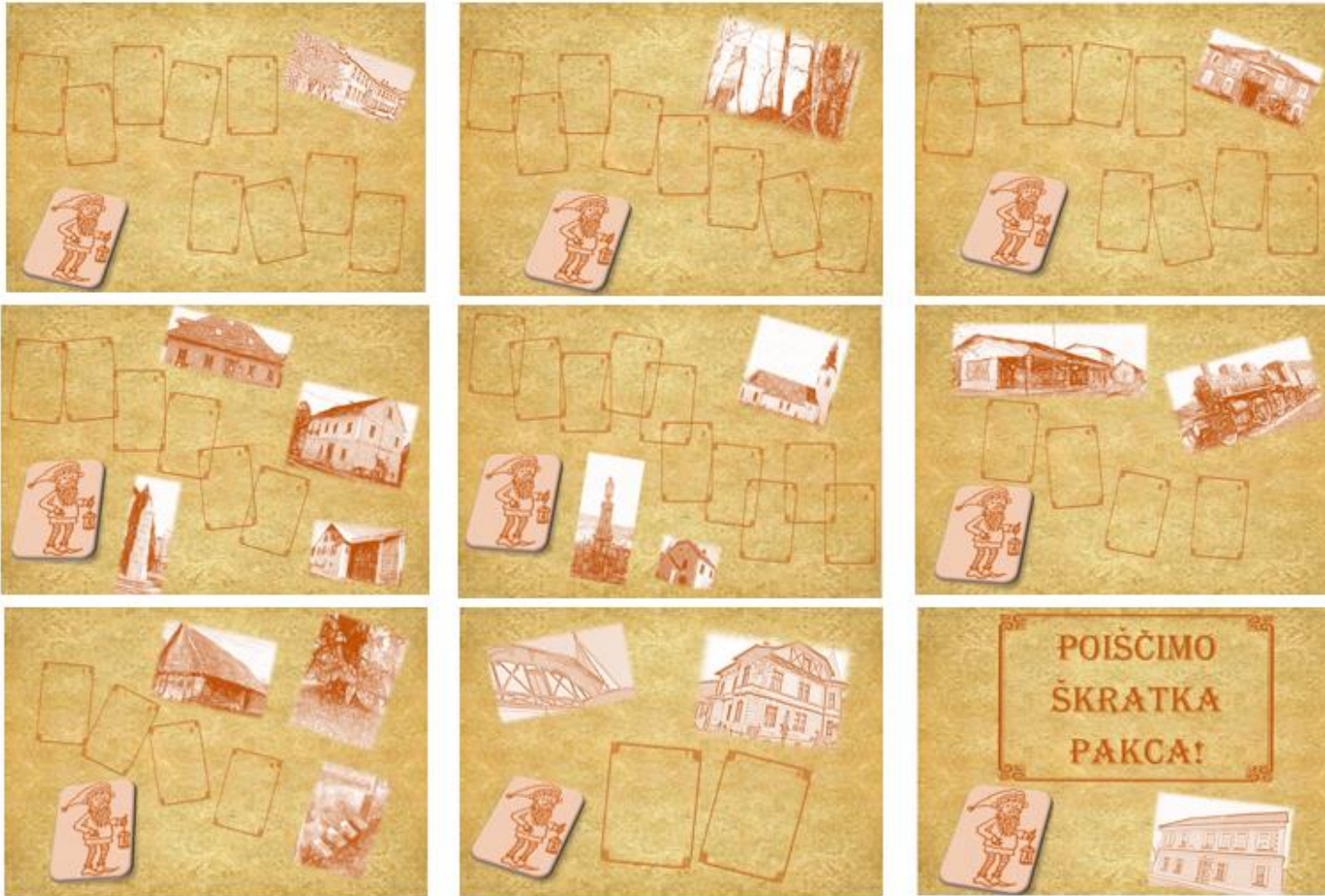

Kolšek, G. Iščimo šmarške zaklade.

Raziskovalna naloga, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2016

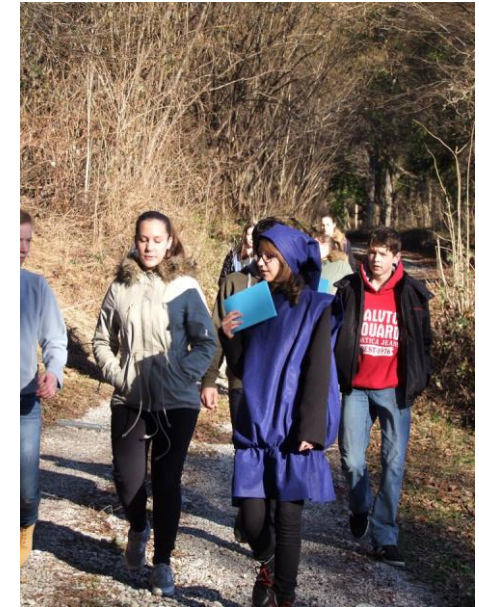

PRILOGA 9: FOTOGRAFIJE ŠKRATKOVIH TABEL ZA MALO UČNO POT.

Kolšek, G. Iščimo šmarške zaklade.
Raziskovalna naloga, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2016

PRILOGA 10: FOTOGRAFIJE Z MALE UČNE POTI.

Kolšek, G. Iščimo šmarške zaklade.

Raziskovalna naloga, Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2016

Priloga 11: FOTOGRAFIJE GEOCHACHING ZAKLADOV.

GEOCACHE TOČKA

Ime zaklada: ___Gorenje___

Lastnik: _____gajksandstorm_

Čestitam, našel si jo!

Če si jo našel namenoma, veš kaj ti je storiti.

Če si jo našel po naključju, te prosim samo to, da »zaklada« ne premikaš ali uničiš, kajti za tabo prihajajo drugi iskalci. Lahko se nam pridružiš in iščeš tudi ti. Obišči spletno stran

www.geocaching.com.

